

Gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Nastop Gradisa v tujini

Ugodnejši pogoji na tujih tržiščih — Zahodni Nemčiji, Avstriji in Franciji se bo letos pridružilo še delovišče v Libiji — Izbiri kadrov v tujini več pozornosti — Potrebujemo več kot 150 novih kvalificiranih tesarjev

Šesto leto v Zahodni Nemčiji

V Zahodni Nemčiji delamo že šesto leto. Lansko leto se je pričel počasen vzpon obsega gradbenih del. Letos pa se pričakuje, da bo ta vzpon hitrejši.

NAŠ KOMENTAR

Ob volitvah samoupravnih organov

Spet so pred nami volitve članov delavskega sveta podjetja in svetov poslovnih enot. Vsakokrat pa so take volitve v določenem smislu mejnik, ko pregledujemo prehojeno pot in se oziramo v bodočnost, razmišljamo o nalogah, ki naj bi jih uresničili organi delavskega samoupravljanja v novi sestavi.

Nemara ni nikogar, ki bi mogel trditi, da v pretekli mandatni dobi v našem podjetju nismo dosegli pomembnih uspehov in da so le-ti v nemajhnini meri tudi rezultat dela samoupravnih organov. Ti sami zase ne bi mogli seveda nič storiti, če se ne bi oprli na delovne kolektive, jih mobilizirali za uresničevanje skupaj postavljenih ciljev.

Vendar bi bilo za spremembo morda prav, da se prav ob teh volitvah zamislimo ob nečem drugem. Od leta 1950, ko je bilo samoupravljanje uvedeno, se je vsekakor močno razvilo. V našem podjetju so se poleg osrednjih samoupravnih organov razvili tudi organi poslovnih enot. Najbrž pa se ne bi dosti motili, če bi trdili, da smo dosegli določeno stopnjo, od katere zdaj ne znamo več naprej. Če nekaj let je tega, ko v samoupravnih organih in samoupravljanju sploh nismo dosegli kakšnega bistvenega vidnega premika. Ustavili smo se pri svetih poslovnih enot, morda se vsaj delno razvija še delo v kakšnih komisijah delavskega sveta. Od tod naprej pa se stvar bistveno ne premakne.

Da se ne bi napak razumeli, gre namreč za to, da ves smisel samoupravljanja še zdaleč ni samo v odločanju, kar pri nas še vedno mislimo. Samoupravljanje obsega še celo vrsto drugih zadev, pomembnih za položaj delovnega človeka v kolektivu. Kakšen je njegov vpliv na politiko, kakšna je kontrola tako dela samoupravnih kot tudi upravnih organov, kakšne so spodbude za udeleževanje v kolektivu, za boljše, racionalnejše in gospodarnейše delo, pri čemer pa ne mislimo zgolj na delo v neposredni proizvodnji, temveč tudi na delo v administraciji, raznih birojih, pripravi dela, v komercialnih službah, v tako imenovanih pomožnih službah itd., itd. Dalje mora samoupravljanje odgovoriti tudi na vprašanje, kakšni so odnosi med ljudmi, kakšni med delavci in »nadrejenimi«, kakšni v vodstvenem osebju. In spet dalje, kakšno je notranje komuniciranje v kolektivih in v celotnem podjetju, kakšen je način določanja organizacijskih ciljev, kako pride do spremenb na najrazličnejših področjih, kdo vpliva nanje in podobno.

Gre polemikam za celoten splet odnosov v kolektivih, ki morajo končno koncev opredeliti svoboden in aktiven položaj delovnega človeka v njih, kar vse skupaj pomeni neposredno demokracijo, in to socialistično demokracijo.

Zdaj torej, ko volimo delavske svete, bi se kazalo zamisliti tudi ob tem, kako bi samoupravljanje dalje razvili v navedenih smereh, kajti sicer se utegne globoko humanistična ideja o samoupravljanju izmisliti, če bi namreč mislili, da je to, kar imamo danes, že največ, kar lahko dosežemo. To pa vsi vemo, da ni res.

Zdaj imamo v Nemčiji nekaj več kot 200 delavcev, vse pa kaže, da bomo morali to število povečati na okoli 280, če bomo hoteli v redu dokončati vsa dela, ki jih že imamo, oziroma nova, ki so še predvidena. Ker gre razvoj gradbene tehnike v smer čedalje večje uporabe raznih montažnih elementov, fasadnih plošč in zidakov velikega formata in čedalje manjše uporabe klasičnih opečnih zidakov, se struktura kvalifikacije delavcev naglo spreminja.

Vedno več je potrebno tesarjev, opažarjev ter gradbenih delavcev, ki znajo prijeti za vsako delo in čedalje manj je potrebno zidarjev in klasičnem pomenu besede, ki znajo zidati dimnike, stebre, ometavati itd.

To smer so spoznali tudi sindikati v zahodnih državah in zato lahko opazimo, da imajo tesarji v kolektivnih pogodbah nekoliko višjo osnovno kot pa zidarji in drugi gradbeni delavci.

Letos bomo imeli najbrž več večjih objektov in ne bomo tako razdrobljeni kot lansko leto. To je seveda ugodno, ker lahko pričakujemo, da bo uspeh nekoliko boljši. Vsa dela bodo v okolici Frankfurta, kjer smo si že skoraj pridobili domovinsko pravico.

Postopek za pridobitev delovnega dovoljenja je sedaj nekoliko lažji in kaže, da ne bo več treba toliko časa čakati od dneva prijave do odhoda v Nemčijo.

Poleg dela, ki ga imamo kot subakordanti v Frankfurtu, pričakujemo, da bomo še letos pričeli tudi samostojno prevzemati gradbena dela. V Münchenu smo namreč ustanovili svoje lastno gradbeno podjetje, ki sicer še ni resnično začelo, vendar si prizadevamo, da bo čimprej. Obseg del naj bi bil sicer v začetku manjši, tako da bomo potrebovali le okoli 30 do 50 delavcev in seveda primeren tehnični in administrativni kader. Tam bomo potrebovali v prvi vrsti izkušene gradbince, ki bodo znali in bodo pripravljeni prijeti za vsako delo.

V Avstriji so letos plače nekoliko višje

Tudi v Avstriji je letos pričakovati večji obseg gradbenih del. Zaenkrat je definitivno, da bo šlo 80 delavcev na Dunaj, in to sredi aprila. Delali bodo pri istem podjetju kot lansko leto. Pogoji so isti, le da so letos osnovne plače nekoliko višje (okoli 5 do 8 %).

Poleg tega smo v resnih razgovorih še z drugim gradbenim podjetjem na Dunaju. Če bodo pogajanja uspela, bomo potrebovali še okoli 50 ljudi.

Avstrija ima za naše delavce nekaj prednosti, ker imajo poročeni delavci po kolektivni pogodbi plačano vsak mesec vozno domov. Mi smo to pravico priznali tudi neporočnim. Pri dobrem delu je zaslužek tudi ugoden (precejšnje otroške doklade, za konec leta še »božična nagrada«). Podjetje, s katerim delamo, je solidno in delavci so bili v letu 1968 zelo zadovoljni.

V Franciji imamo dobre delavce

Ob koncu lanskega leta smo pričeli tudi z deli na stanovanjski stavbi v Franciji, blizu švicarske meje. Zaenkrat je obseg del še majhen — tam dela skupaj le okrog 20 delavcev. Od teh je naših le polovica, drugi so delavci »Stavbenika« iz Kopra. Dela vodi naš »polir« tov. Cvetko iz Maribora. Zaradi malega obsega in tudi drugih nevednosti (pomanjkanje denarja pri investitorju, pomanjkanje načrtov itd.) se dela v začetku niso tako razvijala, kot bi bilo želeli. Tov. Cvetko pa je energično poprijel, dobro organiziral delo in dela se kar lepo razvijajo,

zlasti ker so delavci tudi večinoma dobri. Razmere (stanovanje, hrana) v Franciji niso tako dobre kot v Nemčiji ali Avstriji, vendar so za služke delavcev še kar primerni. Pričakujemo, da bomo poleg objekta, ki ga gradimo sedaj, dobili v gradnjo še tri podobne objekte. Potem bomo morali povečati število naših ljudi še za kakšnih 20.

Prvi objekt na vročih afriških tleh

V sporazumu s Slovenija-cestami smo prevzeli gradnjo poslovnega objekta v Agedabiji. To je mesto južno od Benghazija. Tam bo delalo približno 30 naših delavcev. Ker hočemo postopoma prodreti tudi na to tržišče, bomo naše vodstvo del nekoliko okrepili, tako da bo v Libiji poleg polirja še inženir. O nadaljnjih izglelih v Libiji sedaj še težko govorimo. Vendar upamo, da bomo v letu 1970 našo dejavnost lahko razširili tudi na gradnjo drugih objektov.

Če bi imeli dovolj delavcev...

Iz povedanega je razvidno, da se je Gradisova dejavnost v tujini precej razmahnila. Prevzeli bi pa lahko pod razmeroma ugodnimi pogoji še več, če bi imeli dovolj delovne sile in dovolj vodstvenega kadra z znanjem tujih jezikov.

Problem je torej v tem: že na domačem tržišču imamo — oziroma bomo imeli — dovolj dela. Za ta domači obseg dela je podjetje v glavnem preskrbljeno s kadri oziroma njih število sedaj dopolnjujemo.

Nadaljevanje na 2. str. S proslave dneva žena na centrali podjetja

Delavski svet je razpravljajl

Dne 24. februarja je delavski svet sprejel ključni račun podjetja za poslovno leto 1968.

Hkrati s poročilom k zaključnemu računu je bila predložena članom delavskega sveta podrobna analiza poslovanja, podprta s številnimi pokazalniki in relativnimi primerjavami. To gradivo je služilo članom delavskega sveta za celovit pregled čez poslovanje podjetja.

Rezultati poslovanja v preteklem letu so bili dokaj ugodni, saj je bila dosežena za 17,9 % večja vrednost proizvodnje od planirane po gospodarskem načrtu. Za enak odstotek je bil večji tudi dohodek, skupno izplačanih osebnih dohodkov pa je bilo za 7,8 % več. Če primerjamo razmerje delitve dohodka na osebne dohodke in sklade, vidimo, da je bilo v letu 1968 predvideno to razmerje 88,2:11,8, doseženo pa 84:16. V letu 1967 (to je leto prej) so znašali doseženi osebni dohodki iz ustvarjenega dohodka 6,20 din na eno opravljeno uro, skladi pa 1,16 din prav tako računano na opravljeno uro. V letu 1968 pa so bili doseženi osebni dohodki po merilih gospodarskega načrta o delitvi dohodka 7,13 din ali za 15 % več in skladi za 17 % več.

Za opravljeno vrednost proizvodnje je bilo porabljenih za 5,5 % manj ur kot v letu 1967, medtem ko je znašala v letu 1968 vrednost proizvodnje 7 % več kot v letu prej.

Pozitivni so tudi rezultati pri stopnji režijskih stroškov enot in podjetja kot celote, saj je stopnja nižja od predvidene za leto 1968.

Po obravnavi podatkov o rezultatih, ki so jih dosegli posamezne enote in podjetje kot celota, je delavski svet sprejel zaključni račun in razdelitev dohodka za poslovno leto 1968.

V skladu s statutom podjetja je delavski svet na seji dne 26. marca razpisal volitve v delavski svet podjetja in v delavske svete enot ter določil dan volitev na 25. april 1969. Hkrati je imenoval volilne organe, komisije za volilni imenik in volilne komisije ter sklenil, da morajo biti zbori volivcev za predlaganje kandidatov za člane delavskega sveta podjetja in enot opravljeni do 14. aprila. Na teh zbore bodo člani delovne skupnosti izbirali in pred-

lagali najboljše in potrdili svojo izbiro na volitvah 25. aprila.

V nadaljevanju se je delavski svet obravnaval analizo o gibanju osebnih dohodkov v preteklem letu, ki obsega številne primerjave. Povedane so bile primerjave o višini izplačanih osebnih dohodkov med planiranimi in doseženimi v letu 1968 in za leto prej, dalje primerjave po kvalifikacijah tako za podjetje kot v primerjavi z republiškim poprečjem. Napravljena je bila tudi primerjava osebnih dohodkov s produktivnostjo in ugotovljeno, da ni bilo neskladnosti med osebnimi dohodki in doseženo produktivnostjo.

Glede višine osebnih dohodkov je Gradis na 8. mestu med 58 podjetji gradbene operative v Sloveniji, slovensko poprečje pa je preseženo za 6,4 %.

Obsirna analiza ugotavlja dalje tudi, da osebni dohodki niso prehiteli poslovnih dosežkov in da so se izpolnjevala določila našega pravilnika o delitvi dohodka, ki pravijo, da naj se osebni dohodki gibljejo v skladu z rezultati dela in poslovanja enote ter podjetja kot celote.

Realni osebni dohodek na eno uro, upoštevajoč pri tem zvečanje življenjskih stroškov, se je v primerjavi z letom 1967 zvišal za 9 %. Poprečni mesečni prejemki na enega zaposlenega so znašali v letu 1968 1075 N din. Močnejši porast osebnih dohodkov je bil v zadnjih mesecih leta. Omenjeno je bilo še dejstvo, da je prejelo približno 150 ne kvalificiranih delavcev manjše osebne dohodke od 300 S din na uro, čeprav znašajo za te delavce poprečni osebni dohodki na uro 310 S din. Zavzemati se bo treba, da noben delavec v podjetju ne bi imel manj kot 300 S din na eno uro opravljenega dela pri stoo odstotnem doseganju učinka.

V nadaljevanju se je delavski svet potrdil razporeditev ostanka dohodka za leto 1968, kakor so ga razporedili organi upravljanja v enotah. Dalje je sprejel popravek pravilnika o pripravnikih glede pripravnike dobe, ker se je v tej zvezi spremenil tudi zakon.

Za strojno prometni obrat je DS sprejel organizacijsko shemo po že prej sprejetih spremembah poslovanja.

Z. R.

Sestanek na Jesenicah

V četrtek 13. marca je bil v menzi Gradisa na Jesenicah sestanek — Pester dnevni red in burna razprava ter predvajanje filma o gradnji mostu pri Veržetu. Dvorana je bila nabito polna. Prišli so tudi predstavniki družbeno političnih organizacij podjetja ter predsednik občinskega sindikalnega sveta Štefan Rodi

Uvodne besede je spregovoril predsednik podružnice ing. Andrej Lapajne. Gospodarsko poročilo pa je prebral šef enote Božo Lukač. Po poročilu se je razvila živahna razprava, v kateri so sodelovali: Stane Uhan je z diapojektorjem prikazal nekaj grafikonov o nihanju osebnega dohodka v podjetju in to primerjal z gibanji gradbeništva v Sloveniji.

Vlado Sanca je pod drugo točko dnevnega reda obravnaval pritožbo delavcev maršalu Titu. Deset dni po obnem zboru sindikalne podružnice je približno 60 delavcev v pismu sindikalni podružnici zahtevalo, da se skliče sestanek kolektiva ter da se podeli »13. plača«. Delavski svet enote je bil že takrat mnenja, da se sestanek skliče, vendar se lahko o tem razpravlja šele po potrditvi zaključnega računa. Nekateri člani kolektiva pa tega niso mogli razumeti in počakati do zaključnega računa, temveč so se prek vseh organov pritožili direktno maršalu Titu, da bi se z njim osebno sestali.

Zarko Čulibrk je v razpravi nanizal nekatere nepravilnosti glede prehrane delavcev, razmer v naselju in delitve dohodka.

Djuro Dragosavec je menil, da pritožba na maršala Tita oziroma zahteva delavcev ni bila razsodna, saj smo tri mesece dobivali po 30 % presežka, končno pa je le potrebno počakati na zaključni račun. Nadalje ugotavlja, da so po tabelaričnem pregledu cene v Gradisu najnižje za sorazmerno kvalitetno hrano in urejeno stanovanje.

Vlado Čelik: Ne moremo se boriti vedno le za večje plače, temveč je merilo vsega in vsakega — le delo.

Ivan Bubnič meni, da bi morala biti hrana v kuhinji okusnejše pripravljena in bolj kuhana. Strežnice naj bodo pokrite z rutami, predvsem pa je potrebno paziti na red in čistočo.

Meho Vežović pripomni, da se mu ne zdi pravična delitev 30 % presežka, ker so dobili vsi delavci enako.

Vlado Sanca obrazloži izplačilo presežka in meni, da je bila podelitev pravična, ker je bil presežek izplačan na vse ure v zadnjem obračunu. Tako nihče ni bil prikrajšan. Nato predlaga, da se formira posebna komisija, ki bo nadzorovala poslovanje in priprave hrane v kuhinji. V komisijo so bili imenovani: Alojz Mikolan, Anton Koščak, Ivan Bunjič, Ljubo Kremenovič, Husein Grbič in Ivan Mikulič.

Daniela Kokošar meni, da so glede čistoče dostikrat delavci sami krivi. Smatra, da je kritika glede čistoče neupravičena.

Alojz Stros sprašuje, zakaj se je zmanjšalo število dni rednega letnega dopusta ter da bi regres izplačevali vsakemu delavcu na podoben način kot prej K-15. Nadalje predlaga, da si tesarsko orodje nabavi vsak posameznik, podjetje pa naj prispeva svoj delež.

Tone Zaletelj je v imenu sindikalnega odbora pozdravil navzoče ter želel čim več sodelovanja med sindikalno podružnico in sindikalnim odborom podjetja. Vseh problemov v tako širokem krogu seveda ni mogoče reševati, nujno pa je, da se vsa problematika sproti rešuje.

Ob zaključku je spregovoril predsednik občinskega sindikalnega sveta Štefan Rodi, ki je med drugim dejal, da naj bi bil izvršni odbor koordinatorski sindikalnega dela ter da bi prek komisij reševali razna vprašanja, ki zadevajo posameznike. Govoril je tudi o pritožbi delavcev maršalu Titu ter menil, da bi se tudi v podjetju pri organih upravljanja ali na občinskem sindikalnem svetu našli tovariši, ki bi tekoče probleme lahko sproti reševali.

Sindikalni podružnici in celotnemu kolektivu je zaželel obilo uspeha.

V letu 1968 smo povečali osebne dohodke na uro za 17,7 %. Če pa primerjamo samo obdobje od 15. marca 1968, odkar je začel veljati nov pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, pa znaša povečanje 22,5 %.

Manj ugodna je ugotovitev, da so lani močno narasli izostanki, predvsem bolezenski do 30 dni — za 21 odstotkov. Ta izplačila pa so precej nižje plačana — v poprečju za 39 odstotkov. Prvič zato, ker predstavljajo osnovno osebni dohodek iz preteklega leta (ta je praviloma nižji), drugič pa zato, ker se odštevajo odstotki. Ti odbitki znašajo 20 % in več.

Lani se je zmanjšal delež dodatkov v OD od 17,7 % na 16,7 %.

Zmanjšalo se je tudi število nadur od 12,6 % na 10,3 %. Poleg tega lani pet mesecev nismo plačevali in šteli med ure polurnega odmora. Oboje je vplivalo na znižanje poprečno opravljenih ur na mesec od 210 ur v letu 1967 na 197 ur lani.

Ko upoštevamo te spremembe in še dvig življenjskih stroškov za 5,4 %, ugotovimo, da so se realni osebni dohodki povečali za 9 % na uro oziroma za 2,2 % na mesec.

Lanski poprečni osebni dohodek (vključno s TD) je znašal v Gradisu 5,46 din na uro oziroma 1075 din na mesec.

Kaj pa delitev?

Predlanskim smo »pridelali« 26 milijonov starih dinarjev več kot eno milijardo — prav tako starih dinarjev — skladov. Lani pa smo preseglili milijardo skladov že za 139 milijonov.

Tudi v delitvenem razmerju se je rahlo povečal delež skladov od 15,7 odstotkov v letu 1967 na 16 % lani.

Manj kakor s skladi, moremo biti zadovoljni z delitvijo osebnih dohodkov.

Osnove so pred novim pravilnikom predstavljale 55 % vseh izplačil, zdaj pa 62 %. Gibljivi del — akordi in OD po uspehu — se je zmanjšal od 20 % na 14 %.

Bolj kot številke pa govori praksa večine (ne vseh) naših enot. Opušča se pravo normiranje oziroma akordiranje. Višina gibljivega dela posameznikov in skupin (brigad) postaja odvisna samo od finančnega uspeha. Ponekod odstotek preseganja »norme« določajo kar delovodje subjektivno. Na tak »akord« pa se prišteje še finančni uspeh enote v obliki faktorja, količnika ali pa kar odstotka od »mesečne plače«.

Ponekod pa nimajo več niti »pravičnih« niti »nepravičnih« akordov. Dovolj je, da so dosegli pozitiven finančni uspeh. Manj pomembno jim je vprašanje: »Od kod uspeh?« Še več, večkrat smo ugotovili, da je bil dober rezultat posledica dobrih cen, prihranka materiala, ohlapnih normativov, ali pa kakšnih drugih faktorjev; hkrati pa je bila izguba na »izdelavnih plačah«.

Ali imajo naši stavbovodje res preveč dela ali pa gre bolj za nedisciplino? Opuštila se je že tako skromna evidenca normiranih ur in kalkulativnih OD, čeprav ni dal nihče pobude za opustitev.

Z opuščanjem normiranja in brez evidence med kalkuliranimi in dejanskimi izplačili oziroma urami ravnamo po pravilu: kakor bo pa bo. Drugod študirajo gibe delavcev in iščejo rezerve, kjer se da; pomagajo si z elektronskimi računalniki. Mi pa največkrat kakor v starih časih — na pamet in po liniji najmanjšega napora. Vse pa na škodo našega, res potrpežljivega delavca. Imamo srečo, da smo manj zahtevni, kakor bi morali biti, če bi ravnali po miselnosti, da je treba dobro še izboljšati.

Kvalifikacija in OD

V preteklem letu smo povečali osebne dohodke skupini umskih delavcev močneje kot ročnim delavcem. V bodoče bomo morali povečati osnove zlasti kvalificiranim delavcem, če bomo hoteli učinkovito zaustaviti neugodno fluktuacijo prav pri tej skupini delavcev.

Prav tako bomo morali poskrbeti, da v bodoče — že v letu 1969 — noben delavec v podjetju ne bo zaslužil manj kot 3 din na uro. Lani je bilo takih delavcev v podjetju 150!

Delavci z najnižjimi OD niso proti visokim zaslužkom strokovnjakov,

če se sami lahko s temi nizkimi OD vsaj preživljajo. Toda doslej nismo z enako zavzetostjo »reševali plač« onim z vrha kakor onim z dna lestvice zaslužkov. Kakor da sita vrana lačni ne verjame.

Nekaj dogodkov v gradbenih podjetjih v zadnjih dneh kaže na resnost nizkih zaslužkov. Zato se bo moral zlasti sindikat odločno zavzeti, da se v bodoče uredijo OD tako, da bo moč živeti in delati vsem delavcem v podjetju. Ko pravim živeti, mislim na nujnost proste reprodukcije življenja — za delo. Ko pravim delati, pa mislim na tako nagrajevanje, ki bo še spodbudno tudi za najbolj odgovorna in plačana delovna mesta. Poenostavljeno vzeto, vidim v tem delovanje dveh navidežno nasprotnih načel — solidarnosti in nagrajevanja po delu.

V podjetju je bila lani najnižja plačana uro 2,34 din, največja pa 19,84 din, kar je v odnosu 1:8,5. Problem torej ni toliko v visokih zaslužkih kot v nizkih!

Gradis v Sloveniji

Naše podjetje je imelo določen čas nižje osebne dohodke kot je znašalo slovensko poprečje v gradbeništvu. V letu 1967 smo dosegli poprečje. V letu 1968 pa smo slovensko poprečje že preseglili za 6,4 %. Pri VK in VS delavcih presegamo poprečje za 9,4 odstotka. Prav je, da naš visoko kvalificiran kader pozna to dejstvo. Seveda so primeri, ko so drugod ti

kadri plačani še bolje, vendar je prav, da vemo, da pri nas niso plačani slabo.

Gradis je po višini izplačanih OD na uro na osmem mestu med 58 podjetji gradbene operative. To je za veliko podjetje, ki močno vpliva na poprečje, lep dosežek.

Morda bo kdo oponesel nezadovoljstvo — izraženo v članku glede načina nagrajevanja — saj dosegamo v republiškem merilu lepe rezultate.

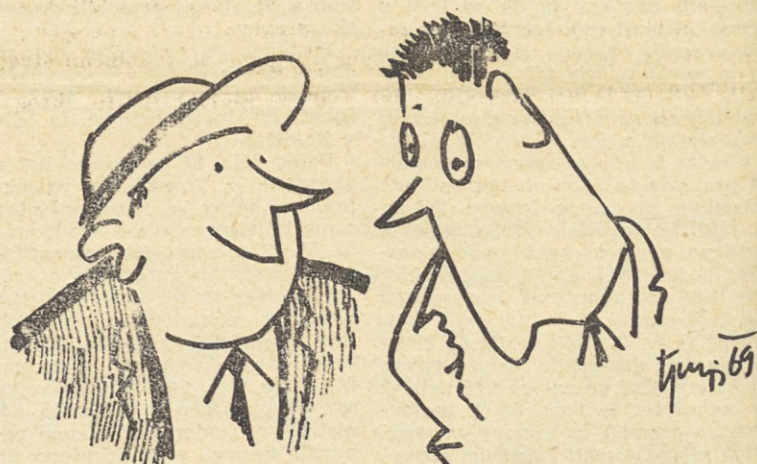
Tudi tako gledanje je eno od možnih. Odvisno je pač od tega, čemu služi, kaj hočemo doseči oziroma dokazati, kaj osvetliti in kaj zatemniti.

V prid napredka pa služita slejkopreji nepomirljivost z doseženim in realna želja po boljšem.

Podrobni podatki po kvalifikacijah in po enotah so razvidni iz posebnih prilog, ki jih zaradi omejenih možnosti v časopisu ne moremo objaviti. Vendar ima vsak možnost videti te podatke bodisi pri predsedniku sindikalne podružnice ali pri vodstvu enote.

Stane Uhan

Dopisujte
v svoje
glasilo!

Rekli so, da bi si ogledal nočni München in kaj si videl? Samo »golo mehanizacijo«

NADALJEVANJE S PRVE STRANI ★ NADALJEV

Nastop Gradisa v tujini

Težko je sedaj iz tesno preračunane števila delavcev za domača dela odvzeti nekaj sto delavcev za inozemska dela.

Na drugi strani pa se zavedamo, da so dela v tujini življenjsko važna za procvit podjetja, ker le po tej poti dobivamo devize za nakup potrebnih strojev in naprav.

Če torej iz samega kolektiva nismo v stanju dobiti dovolj delavcev za mnogo obetajoča dela v tujini, bomo primorani najemati delavce od drugod. Pri tem se moramo seveda zavedati, da je to precej riskantno, ker teh delavcev sploh ne poznamo. Poleg tega bo marsikak star Gradisov delavec užaljen, češ »nove delavce pošiljajo v tujino, nas starih preizkušenih delavcev pa ne«.

● V tujino le preskušene delavce

Če hočemo, da se bo naša dejavnost zunaj države razvijala koristno za nas vse, moramo najti način, da bi pošiljali v tujino pri Gradisu preizkušene delavce, za domača dela pa najemali nove.

Za pokritje vseh potreb v tujini bi potrebovali približno 20 % Gradisovih delavcev na gradbiščih (lanski leto jih je bilo poprečno na gradbiščih 2300).

Sedanje število delavcev bi morali torej postopoma dopolnjevati — kakor bi odhajali v inozemstvo —

do maksimalno 20 % z novimi delavci. Zdi se nam, da je riziko za podjetje mnogo manjši, če je vsak peti delavec doma nov in nepreizkušen, ter ga je treba šele navaditi na Gradisovo organizacijo, kot pa da pošiljamo v tujino praktično same tuje delavce. Vsak peti novi delavec se lažje zgleduje po štirih starih Gradisovih delavcih in dela vzporedno z njimi. Sami novi delavci pa nimajo zgledov in bi nam to lahko prineslo težke devizne izgube.

Za tako postopno zamenjavo delavcev in pošiljanje že preizkušenih Gradisovih delavcev v tujino pa bi bilo seveda potrebno precej dobre volje in — če hočemo — tudi požrtvovalnosti vseh tehničnih kadrov podjetja — od delovodje do šefa gradbišča. Poleg tega bi bilo potrebno še nekaj, o čemer zelo radi govorimo — delamo pa drugače: resnične volje do enotnega napredka Gradisa, brez lokalne ozkornosti.

Ing. M. Bleiweis

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

Kako so le vedeli, da so jim od vsega začetka dali pravo ime?

IX.

zimске športne igre Gradisa

Organizacija v rokah LIO škofja Loka j e bila v redu, le vreme je nagajalo

Po dolgem odmoru je letos prevzelo organizacijo zimskošportnih iger enota LIO Škofja Loka, tekme pa so bile na smučiščih Vogla nad Bohinjem.

Ekipe so prispele v glavnem že v četrtek. Skupno je bilo prijavljenih 9 ekip, torej najštevilnejša ekipna in

Gradisova olimpiada na Voglu. Smučarski teren na Voglu je čudovit in težaven

številčna udeležba doslej sploh. V petek so si tekmovalci ogledali ves čudovit teren smučišč na Voglu. Zvečer pa so se vodje ekip na skupnem sestanku z organizatorji tekmo- vanja sporazumeli, da se zaradi sla- bega vremena vse tekme izvedejo v soboto. Na tem sestanku so tudi iz- žrebali štartne številke. Nato je v hotelu »Janeza Žagarja«, kjer so bili tekmovalci nastanjeni, kmalu po ve- čerji nastala tišina pred startom.

Zbrane tekmovalce je pred pri- četkom tekmovalca pozdravil šef po- slovne enote LIO Škofja Loka tov. Ignac Sušteršič, tekmovalci so se pričela točno po programu.

Ker je bilo tekačev prijavljenih le 12, so ostali tekmovalci takoj po tek- mi odšli z gondolo na Vogel.

Rezultati teka na 2 km, tekli so 2 kroga po 3 km, pa so naslednji:

1. Janko Motaln, KO Maribor 23:08
2. Avgust Jank, GV Ravne 23:50

1. Jože Zupan, GV Jesenice . . .	0,32,5	0,33,2	1,05,7
2. Maks Čekon, KO Ljubljana . . .	0,34,2	0,33,8	1,08,0
3. Ing. Janez Hercog, GV Ravne . . .	0,32,7	0,35,3	1,08,0
4. Ing. Andrej Lapajne, GV Jesen. . .	0,35,1	0,34,4	1,09,5
5. Jože Debeuc, LIO Škofja Loka . . .	0,35,6	0,35,2	1,10,8

Skupno je bilo prijavljenih 38 tek- movalcev.

Proga je bila po izjavi več sodelu- jočih prekratka in zelo težka poseb- no še, ker je bila zelo ledena.

Kosilo se je po tekmi kar prileglo, pa še pohiteti je bilo treba, ker smo ob 14. uri že v snežnem metežu in megli stali na startu za slalom.

Proga je bila dolga ca. 300 m, ime- la je 24 vrat in bila zelo strma in ledena. Ženske so jo prevozile enkrat, moški pa smo imeli dva teka.

1. Maks Čekon, KO Ljubljana . . .	0,33,4	0,32,5	1,05,9
2. Jože Zupan, GV Jesenice . . .	0,33,9	0,32,3	1,06,2
3. Jože Debeuc, LIO Škofja Loka . . .	0,36,8	0,34,0	1,10,3
4. Ing. Janez Hercog, GV Ravne . . .	0,40,5	0,34,0	1,14,5
5. Ing. Milan Pajk, GV Jesenice . . .	0,43,4	0,36,8	1,20,2

Ura je bila okoli 15,30, ko je bilo tekmovalce končano. Vsi bi se še radi malo posmučali, toda kaj, ko je bil veter neizprosni, saj je človeka prepihal skozi kosti. Le najvnetejši so se še po nekajkrat zapeljali, na- kar so se tudi ti podali v dolino.

Ob 19. uri je bila svečana podeli- tev nagrad in objava rezultatov. Po- samezne enote pa so dosegle nasled- nji uspeh:

1. GV Jesenice 141 točk
2. LIO Škofja Loka 139 točk
3. Ravne 138 točk
4. KO Ljubljana 106 točk
5. KO Maribor 104 točk

Organizacija tekmovalca je bila dobra, le vreme nam ni bilo naklo- njeno. Vse priznanje organizatorjem LIO Škofja Loka, ki so si prizadevali po vseh močeh, da nam je bilo čim- prijetnejše.

Tekme so se z »zakusko«, ki tudi ni bila od muh, končale.

Drugo leto se pa zopet vidimo na belih poljanah . Celju, Mariboru ali pa kje drugje. Niti ni važno, kje. Važno je, da se spet srečamo, po- govorimo, izmenjamo mnenje in si pridobimo novih moči za delo, ki je tik pred nami, saj na sončnih rebrih že zvončki oznanjajo novo gradbeno sezono.

Stari

OBVESTILO

Današnji številki »Gradiso- vega vestnika« je priložena prijava za letovanje v naših počitniških domovih.

Prečitajte navodila na pri- javnem listu!

Zbrane tekmovalce je pred pričetkom tekmovalca pozdravil šef poslovne enote Škofja Loka Ignac Sušteršič

Važno je tovarištvo

Iz govora tov. Sušteršiča ob otvoritvi zimskih športnih iger Gradisa v Bohinju

V času, v katerem živimo, ko nas tempo življenja vse bolj priganja, ko vse prevečkrat pozabljamo na nas same, je nujno, da iščemo nove poti in možnosti za duševni in telesni razvoj članov našega podjetja. Naša dolž- nost je, da s podobnimi prireditvami skrbimo za medsebojno zblíževanje članov kolektiva, da bo naš delavec-samoupravljaec dobil občutek, da ga veže k podjetju nekaj več kot samo zaslužek. Vse to terja našo nenehno skrb za čim tesnejšo povezavo članov kolektiva našega podjetja, ki so pogostokrat medsebojno zelo oddaljeni. Le tako bomo resnično organsko povezana celota kolektiva, ki s svojimi delovnimi in splošno družbenimi uspehi dosega zaželene uspehe.

Poudariti moram, da enotnosti in uspešnosti podjetja kot celote ne moremo meriti samo po komercialnem uspehu, kakor tudi ne po fizičnih in tehničnih dosežkih. V tovariški medsebojni povezavi posameznikov iz vseh poslovnih enot moramo iskati uspehe in moč podjetja. Vsakoletna medsebojna srečanja športnikov, članov našega kolektiva so eden bistvenih

Sportne igre našega podjetja — letne in zimske — so si pridobile že lepo tradicijo in je prav to vsakoletno srečanje dragocen vir spoznavanja in graditve medsebojne povezave delovnih ljudi iz vseh naših poslovnih enot.

Prav tako moram poudariti zimske športne igre gradbincev Slovenije, ki bodo letos v Bohinju. Ob tej priložnosti želim vsem udeležencem in tekmovalcem na teh igrah veliko športne sreče.

Prepričan sem, da se bodo vsi tekmovalci, četudi jim vreme ni bilo naklonjeno, počutili v naši sredi kar najboljše. Želim, da nam oprostite morebitne napake in pomanjkljivosti najbolj v organizaciji.

Namen zimskih športnih iger našega podjetja je predvsem, da bi po- kazali naše organizirano delo na področju športne rekreacije našega de- lavca in da bi še bolj utrdili vezi med vsemi delavci in poslovnimi enotami podjetja, kar je nedvomno najboljši dokaz enotnosti.

Ni najbolj važno zmagati, važno je predvsem medsebojno spoznanje in sodelovanje — važno je medsebojno tovarištvo.

Uspešne zimske športne igre gradbincev v Bohinju in na Voglu

V soboto in nedeljo, 8. in 9. marca, so bile na Voglu in Bohinju letošnje zimske športne igre grad- bincev. Udeležba na tej tradicionalni športni prire- ditvi je presegla vsa pričakovanja, saj se je na belih poljanah ob doslej rekordni udeležbi zbralo več kot 400 tekmovalcev in tekmovalk.

Medtem ko so ženske startale samo v eni ka- tegoriji, in sicer v teku in veleslalomu, pa so se številne zastopani tekmovalci pomerili v treh ka- tegorijah (do starosti 33 let, od 33 do 40 let in nad 40 let) v slalomu in veleslalomu ter v dveh starost- nih kategorijah v teku in štafetnem teku.

Organizatorji letošnje prireditve so imeli več kot dovolj dela, saj res ni bila šala poskrbeti za nemoteno tekmovalce, zlasti še pri moških. Tako se je npr. v moškem veleslalomu zvrstilo več kot 160 tekmovalcev, in nič čudnega, da je ta priredi- tev trajala polne tri ure. Zato je treba organizator- jem prireditve — »Slovenija-cestam« in škofje- loškemu »Transturistu« — izraziti vse priznanje.

Tekmovalce je oba dneva spremljalo lepo in sončno vreme, kar je seveda precej prispevalo k splošnemu ugodnemu vzdušju. Naši zastopniki so nekoliko presenečeno ugotovili, da je bilo več ekip na Voglu že teden dni pred tekmo, seveda so bili temu primerni tudi rezultati. Precej ekip pa je pri- spelo na Vogel oziroma v Bohinj že v sredo in četrtek, tako da so imeli smučarji še vedno dovolj časa, da so »preizkusili« sneg.

Medtem ko za tekmovalce-tekače, ki ga po- merili svoje sile v bližini hotela »Zlatorog«, ni bilo

problemov s prihodom na start, pa je bilo precej težje z alpskimi tekmovalci. Zaradi lepega vremena je v soboto in zlasti nedeljo »navailo« v Bohinj veliko smučarjev. In ker na gondolski vzpenjači ni bilo za gradbince nobene »protekcije«, je moral marsikdo v vrsti potrpežljivo čakati polno uro ali še dlje. Ta okoliščina je seveda tudi vplivala na tekmovalce, saj so morali organizatorji precej za- vlačiti start za to in ono disciplino.

Alpske proge, tako za moške kot ženske, niso bile preveč zahtevne, čeprav s tem ni rečeno, da ni manjkalo tudi nekaj skrivnih pasti. To je marsi- komu, ki ni peljal dovolj previdno, prekrizalo vse račune na boljšo uvrstitev. Seveda pa so bile proge za najboljše tekmovalce, med katerimi je bilo tudi letos nekaj nekdanjih »kanonov«, ki so bili že v državnih ali vsaj republiških reprezentancah, kar smešno lahke. Vendar pa je treba merilo vzeti po poprečju, ki ga nedvomno sestavljajo tako imeno- vani nedeljski smučarji ali največ takšni, ki so se v mladih letih nekoliko več podili s smučmi po snežnih poljanah, danes pa »povohajo« smuč samo še tu in tam.

Skratka, letošnje tekme so minile v najlepšem razpoloženju, pri čemer ima dober delež tudi lepo in sončno vreme. Vso pohvalo še enkrat organiza- torjem. Vendar pa bo v prihodnje treba pomisliti vsaj na nekakšen sistem kvalifikacij oziroma na določene omejitve glede števila tekmovalcev, kajti tolikšna množica smučarjev postaja za organizator- je teh prireditev le prehudo breme.

Zmagovalec slaloma Maks Čekon

Ivan Grabnar z Raven na Koroškem

Jože Pukl iz Maribora

Takole jo šiba naš predsednik sindi- kata Tone Zaletelj

In tole je Marjan Starovasnik, stari smučarski as iz Maribora

Iz Ljubljane čez Ture na Baumo

Z avtobusom podjetja SAP na mednarodno razstavo gradbenih strojev v Münchenu — štiridnevna ekskurzija je bila sicer naporna, vendar zanimiva — Gradiso so »bogovi« naklonjeni, saj smo imeli na vsej poti lepo, sončno vreme — Centru za izobraževanje vse priznanje

V četrtek zgodaj zjutraj, 6. marca, ko je Ljubljana še spala, zavita v jutranjo temo, ni vreme obetalo nič dobrega. Udeleženci štiridnevne strokovne ekskurzije na mednarodno razstavo gradbenih strojev v Münchnu, ki so se zbirali v Pražakovi ulici pred novim poslopjem PTT, so se tesno zavijali v plašče. Tudi »vodja puta«, tovariš Tone Martinšek, je bil nekoliko zaskrbljen. »Presneto, še sneg bomo lahko dobili na poti? Ali pa vsaj dež,« je menil in se oziral v temno, oblačno nebo. In res je včasih tako pošteno potegnil veter, da ni bilo nič kaj vabljivo potovati v takšnem vremenu prav do Münchna. Kaj, če se ponovi februar s preobiljem snežnih padavin in nas sneg stisne nekje v Turah v svoj objem? Takšne in podobne misli so marsikomu pred odhodom rojile po glavi.

Končno je bilo vse v redu s preševanjem in »prebrojavanjem«, pri čemer sta imela predstavnik podjetja SAP, tovariš Rudi Stopar, in naš »razjemaršal«, kar precej dela. No, slednjič je bilo le ugotovljeno pravilno »brojno stanje« in šofer Polde je pogljal velikega in modernega »Mercedesa«. Toda nismo prišli daleč — komaj do Celovške ceste ob Litostrojskih blokih — ko se je tovariš Stopar prijel za glavo:

»Joj, moja aktovka je ostala pred pošto! In v njej imam poleg perila in raznih drobnarij še fotoaparata japonske znamke Jashica, vreden vsaj 150 starih jurjev...«

Šofer Polde je kar sam, brez pomoči, zasul avtobus nazaj proti središču mesta. In glej — aktovka z dragocenim japonskim fotoaparatom je še vedno pred pošto čakala svojega lastnika! Vsekakor — če so mimoidoči aktovko opazili, lahko trdimo, da so Ljubljancem kar poštene ljudje.

Po tem nesrečnem in hkrati srečnem zadetku se je »Mercedes« hitro pogljal proti Karavankam, v kraljestvo kozorogov in gamsov. Kar mimogrede smo na Ljubelju prekorčili mejo in ob vzhodu na avstrijski prvi posnetek. Tu so najbolj lačni in žejni porabili prve šilinge, marke in dinarje.

V Celovcu so pred opero že disciplinirano čakali Mariborčani in Ravenčani. Še krepak aplavz »ljubljanke ekipe« za štajerske in koroške ekskurziste — in že je šofer Polde pogljal avtobus proti Spittalu, Lienzu in naprej v osrčje Tirol oziroma pogorja Visoke Ture.

Hitro smo se približevali visokim tirolskim hribom, prijetno potovanje pa je krajšal vodnik Stopar, ki je povedal marsikaj zanimivega o krajih, skozi katere smo potovali. Seveda je ks ploščnemu prijetnemu počutju precej prispevalo tudi lepo, sončno vreme, saj so se zasneženi gorski vrhovi kar bleščali v soncu. Precejšen delež k dobri volji pa je že od Ljubljane sem dodal neumorni Marjan Primožič, ki je z duhovitimi šalami zabaval vso »posadko«. Njegove pripombe so včasih sproščale prave salve smeha in neredko smo se morali do solz nasmejati odrezavemu Marjanu.

V Lienzu smo se ustavili za slabo urico, potem pa naprej. Po lepi, novi cesti smo se hitro dvigali. To sodobno cesto so zgradili šele pred nekaj leti in je zdaj to najboljše cestna zveza Bavarske s Koroško oziroma Jugoslavijo. Blizu kraja Matrei smo zavili v predor, dolg nekaj več kot 6 km. Seveda mora vsak, ki se vozi skozi predor, plačati pristojbino. Cesta, ki doseže najvišjo točko na nadmorski višini okrog 1600 m, je skoraj ravna, brez izrazitih ostrih serpentin, z najhujšim vzponom le 8%, ves čas pa jo spremlja naftovod, ki je napeljan od Trsta do mesta Ingolstadt v ZRN.

Potem smo se hitro spustili v dolino reke Salzach, do mesteca Mittersill, in nato naprej mimo mondenega turistično športnega središča, Kitzbühel. Spet krajši postanek! Povsod je polno domačih in tujih gostov v pisanih oblačilih in s pancertji na nogah. Vendar znana smučarska tirolska središča letos niso dobila toliko snežnega blagoslova kot naši kraji. Na marsikaterem pobočju, ki so čez in čez prepredena z žičnicami, je skozi sneg že kukala trava.

Slednjič — Kufstein! Avstrijsko-nemška meja. Spet malo carinskega pregleda, nato pa — juriš — po moderni, štiripasovni cesti do 90 km oddaljenega Münchna. Kazalec na brzino avtobusa se je skoraj prilepil na številko 100, vendar pa so nas osební avtomobili prehiteli

kot za šalo. Tu in tam je mimo nas kak BMW ali Mercedes švignil kot raketa. Na takšni cesti seveda hitrosti 150 km na uro in še več niso nič posebnega.

Malo pred mrakom smo sredi najgostejšega prometnega vrveža slednjič prispeli v bavarsko prestolnico — München.

Drugo jutro smo si najprej na hitro ogledali mestni muzej in se v pičli urici vsaj za silo spoznali z zgodovino tega mesta, ki je zrastle v starih časih ob pomembnih cestah, po katerih so tovorili sol z juga proti severu.

Ta ali oni je v muzeju že skoraj začel zehati, saj so zgodovinske podrobnosti morda zanimive za ljubitelje zgodovine in strokovnjake, za navadnega zemljana pa so že odveč. Vendar pa je zanimanje spet oživel, ko smo si ogledali satelitska stanovanjska naselja v bližnji in daljni okolici Münchna. Povsod, kamor so nas peljali, videli red in urejena gradbišča. Za naše razmere povsod kar mrgoli moderne mehanizacije. Celó v Avstriji smo videli ob razmeroma neznatnem objektu po pet, šeststolpnih žerjavov in seveda še cel kup drugih modernih gradbenih strojev. Pri nas mora biti že presneto velik objekt, da se ob njem vrtila dva žerjava. Skratka, v Nemčiji ne varčujejo in skoparijo z mehanizacijo, saj vedo, da lahko le z moderno in dobro izkoriščeno mehanizacijo dosežejo zadovoljive rezultate na gradbišču. Delo človeških rok je torej omejeno na najmanjšo možno mero.

Seveda nismo nikjer videli takšnih stanovanjskih sosesk, kakršne poznamo pri nas: kupe razrte zemlje in kamenja, vmes pa že vseljene bloke. V Nemčiji — kot tudi v drugih razvitih državah — gradbeno zemljišče najprej komunalno opremijo, nato zgradijo naselje z vsemi potrebnimi objekti — in šele potem se vselijo stanovalci. Tudi v Münchnu smo videli takšne soseske, lepo urejene — od asfaltiranih poti in pločnikov, podzemskih garaž in modernih blokov drugih objektov, ki sodijo v nove soseske. Videli smo, da precej grade z montažnimi elementi, večji del betonskimi. Skratka, Nemci imajo denar, ki ga nam vedno in povsod primanjkuje. V enem izmed naselij smo videli ogromno, moderno elektrarno, v kateri pokurijo več kot polovico smeti in odpadkov iz mesta ter jih spremenijo v koristno električno energijo.

Popoldne smo si z zanimanjem ogledali gradnjo podzemne železnice, potem ko smo si prej še pustili razkazati načrte in makete za bodoče olimpijske naprave in olimpijsko naselje. V Münchnu bodo namreč leta 1972 letne olimpijske igre in mesto se že danes resno pripravlja na to veličastno prireditev. Sicer pa o olimpijskih objektih in podzemski železnici nekaj več v posebnem prispevku.

Zvečer so bili mnogi po celodnevnem »križarjenju« dokaj utrujeni in so šli počivati, le najbolj vneti so si želeli ogledati tudi »nočni München«. Verjetno so v mestu, ki je veliko za šest Ljubljani (šteje okrog 1.200.000 prebivalcev), našli kaj zanimivega.

Tretji dan — v soboto — je bil na vrsti ogled »BAUME«. Na prostoru, ki ni nič manjši od zagrebškega velejaja, kar mrgoli vseh vrst gradbenih strojev, tako da je razstava resnično pravega pragozda gradbene mehanizacije. Če bi hotel samo defilirati mimo najrazličnejših strojev iz vseh koncev in krajev sveta — od Evrope do Japonske in ZDA — bi moral pošteno korakati pet ali šest ur. Obveljalo je splošno mnenje, da bi komaj v treh, štirih dneh lahko kolikor toliko temeljito proučili to razstavo orjaških razsežnosti in si dobro ogledal vse stroje. Seveda pa že tisto, kar smo videli, dokazuje, da si moderna tehnika tudi na področju gradbenih strojev naglo utira pot. Precej strojev je že opremljenih z elektronskimi napravami in že tu je čas, ko bo lahko strojniki »ob skodelici kave« z elektronskimi napravami na daljavo urejal delo bagra, nakladača ali kakšnega drugega stroja.

Nedelja — četrti in zadnji dan ekskurzije. Tako kot od četrtka vse dni nas tudi danes dočaka hladno, toda sončno jutro. Nekdo pripomni, da je »Gradis« z »bogovi« v dobrih odnosih. Zdaj pa spet čez visoke hribe — domov, v Ljubljano in druge kraje.

München še počiva, saj je nedelja in le nekaj čez sedem. Prvi izletniki s smučmi na avtomobilskih strelah hite proti Alpam. V Garmisch-Par-

tenkirchnu kratek počitek. Nekateri hočejo kupiti razglednice za spomin, toda čudno — niti ena trafika ali prodajalna ni odprta. Bržkone so tukajšnji trgovci že tako »siti« denarja, da jim ni več za zaslužek ob nedeljah.

Čez Seefeld in Zirl se spustimo v dolino reke Inn — v glavno mesto Tirolske — Innsbruck. Uro postanka in že se po stari cesti vzpenjamo čez prelaz Brenner. Občudujemo največji most v Evropi — gigantski »evropski most« (Europabrücke) in moderno štiripasovno cesto, ki jo že več let gradijo čez Alpe, povezovala pa bo Bavarsko oziroma Nemčijo in precej delov Evrope z Italijo, Sredozemljem in Jadranom. Priznati je treba, da je »sanjska cesta« (Traumstrasse) resnična mojstrovina moderne tehnike. Graditeljem priroda sploh ni mogla narediti težav, saj se marsikje cesta odmakne od plazovitih ali strmih pobočij enostavno na razmeroma dolge ploščadi na stebrih. Ponekod se cesta kar razcepi — polovica se nekoliko umakne v eno stran, drugi del v drugo in se potem spet spoji v enotno štiripasovnico. Avstrijci so usposobili že dobrih 20 km te moderne ceste, pa tudi Italijani so že kar dobro zastavili po trasi proti morju.

V nedeljskem popoldnevu hitimo skozi Vipiteno (Sterzing), Fortezzo (Franzensfeste), Brunico (Bruneck) in Dobbiaco (Toblach) proti Lienzu. Tako zaključujemo precejšnjo »klobaso«, saj bomo v Lienzu spet prišli na še zadnjikrat »ein Bier« — kot je pot, po kateri smo se peljali v četrtek. Na italijansko-avstrijski meji nam avstrijski carinik želi — v slovenskem jeziku — srečno pot. Kar prijetno je slišati slovensko besedo v teh krajih, ki so jih čudni mednarodni sporazumi in igra velesil že po prvi svetovni vojni priključili Avstriji.

V Spittalu nas zajame noč. Šofer Polde dobro poganja mimo Beljaka in Vrbskega jezera. Pod Ljubeljem pogosto dejal Marjan — in potem navkreber. Tu šele vidimo, koliko več snega je pri nas kot v Tirolah. le enemu se rahlo zatakne. Toda tovarišica v zeleni uniformi dokazuje, da ni kruta in brezsrčna »jahalka paragrafov«. S carino 25.000 starih din se tovariš odkupi in popelje svoj novi pisalni stroj legalno v domovino.

V Ljubljani je bil šofer Polde več kot ustrežljiv, saj je ustavljal skoraj »za vsakim vogalom«, kjer je

Detajl iz Münchna. V ozadju 290 m visok televizijski stolp

pač ta ali oni imel bliže do doma. In potem še zadnji stiski rok in zadnji pozdravi po prijetni, čeprav nekoliko naporni štiridnevni ekskurziji. Vsekakor je bilo prijetno že zaradi sončnega vremena, zaradi sreče, ki nas je spremljala na celi poti (nismo imeli nobenih prometnih in drugih

težav) in končno tudi zaradi šal ter hudomušnih opazk, ki so jih stresali vso pot Marjan Primožič s sodelavci. Münchenska »BAUMA«—1969 bo nedvomno vsem še dolgo v prijetnem spominu.

I. P.

Iz tujih logov in domače

DVOUMNO

Profesor P. je nekoč med uro kemije delal poskuse. Pri vltivanju amoniaka mu je nekaj tekočine steklo mimo epruvete na tla. »Zasmrdelo bo! Nekaj malega mi je ušlo.«

»Moja žena je vozila izvrstno iz garaže«, je pisal mož na zavarovalnico. »Pri tem je odtrgala garažna vrata, povozila bicikelj našega sina, potlačila travo in polomila tam vse rože. Nato je izgubila oblast nad vozilom.«

RESNIČNA

Vročega poletnega dne sem se peljal proti morju. Naenkrat vidim na robu ceste dolgo laso možko oblečeno blondinko, kako intenzivno maha. Simpatične deklice nisem mogel pustiti ob cesti, pa sem ustavil. Ko sem vozilo zopet pogljal, se potnica prime za laes in njena laneno-rumena griva se je pokazala kot lasulja. »Oprostite,« reče možki glas z usmiljenim pogledom, »to je majhen trik, ampak tako gre hitreje.«

Gospa v krznemem plašču je nekega jutra v Ljubljani z lopato odmetavala sneg okrog zasedenega avtomobila. Ko se je mimoidoči ustavil in jo začudeno gledal, je rekla jezno:

»Običajno tega ne delam, ampas svojega moža ne najdem.«

Moj oče izredno varuje naš avto in stalno kupuje razne lake, politure in čistilna sredstva. Ko je nekoč zopet prinesel domov novi preparat za nego avtomobila, se mama ni mogla več zadržati in je rekla: »Za mojo lepoto se nikoli toliko ne troši kakor za naš avto.« Nato se oglasi moj brat: »Saj tebe, mama, tudi ne mislimo več prodati.«

Zenska tako dolga razmišlja o svoji bodočnosti, dokler ne najde moža. Nasprotno pa mož tako dolgo ne razmišlja o svoji bodočnosti, dokler ne najde žene.

Ko je tašča moje prijateljice slišala, da je mlada žena svojega otroka rodila v avtomobilu med vožnjo v poročnišnico, je zaklicala:

— Mojemu Stankotu pa tudi ne ostane nič prihranjenega!

Ko je slovenski poslanec v zvezni skupščini debatiral o neki težji gospodarski problematiki, se sliši glas iz zadnjih sedežev: »Glasneje!«

Poslanec se je takoj opravičil: »Oprostite, nisem vedel, da kdo posluša!«

Humoristi v Kairu trdijo, da Arabci v resnici zadnje vojne z Izraelci sploh niso izgubili.

Uporabili so samo staro rusko taktiko, ki je bila že proti Napoleonu in Hitlerju uspešna: Pusti, da sovražnik prodira daleč v deželo, s tem podaljša svojo fronto in ko bo potem sinajski polotok globoko zasnežen, bodo šli v protinapad.

PRVA POMOČ

Novopečena bolničarka se je vračala po izpitu domov. Zagledala je moža, ki je ležal v kanalu, obrnjen z obrazom proti sifonu. Zavedajoč se svojega poslanstva in v želji, da bi svoje novo znanje tudi v praksi preizkusila, je obrnila moža in ga začela obujati z dovajanjem zraka — usta na usta.

Čez nekaj časa se pacient zdrzne, jo krepko odrine in reče: »Ljubi otrok, jaz sicer ne vem, kakšne namene imate, ampak moja naloga je bila, da očistim sifon v tem kanalu.«

Arabci pravijo, da je zdravje enojka. Ljubezen, uspeh in slava so pa ničle. Kdor ima že vnaprej enojko — zdravje, ne bogat človek. Brez te je vse drugo nič in ničvredno.

Dva člana golf kluba sta se zaupno zabavala. Eden reče:

— Z mojo ženo nisem imel nobenih seksualnih odnosov, preden sem jo poročil in ti?

— Ne vem! Kako pa se je prej pisala?

Mrežno planiranje - (5)

nujnost v sodobni tehnologiji proizvodnje

Analiza stroškov

V prvi fazi razvoja je bila tehnika mrežnega planiranja omejena na prvi dve poglavji, tj. analizo strukture in analizo časa. Ker pa ima zelo široko možnost razvoja in ker so potrebe v tej smeri naraščale, se je začela razvijati tudi analiza stroškov. Ta je sicer še danes v fazi raziskovanja, vendar je že kmalu pokazala določene rezultate. Zahteve gospodarstva so namreč pokazale, da realizacija objekta v najkrajšem možnem času ne more biti edini cilj operativnega plana, ampak je s tem neločljivo povezana tudi višina stroškov. Splošno je namreč znano, da se s krajšim časom izvajanja del (vsiljeno trajanje) večajo tudi stroški. Zato so šle raziskave v smeri odvisnosti stroškov od časa trajanja del.

Razvitih je več metod. Nekatere so precej izčrpane, vendar manj prilagodljive za praktične namene, druge so poenostavljene in prirejene za potrebe operative. Vsekakor pa še vedno iščejo metodo, ki ne bi zahtevala velikih računskih kapacitet (računalniki).

Analiza stroškov sestoji v osnovi iz naslednjih faz:

1. določanje stroškov vsake aktivnosti v mreži,

2. določanje stroškov celega projekta,

3. ugotovitev odnosa čas-stroški za posamezne aktivnosti,

4. optimizacija skupnih stroškov projekta.

a) Osnovni pojmi

Za vsako aktivnost v mreži je mogoče določiti njen normalni in vsiljeni čas trajanja (t_n , t_u).

Normalni čas trajanja (t_n) je tisti čas, ki smo ga dobili ob upoštevanju normalne razporeditve kapacitet (delovne sile, strojev) v neki delovni operaciji.

Vsiljeni čas trajanja (t_u) je tisti čas, po katerem ne moremo z nikakršnim vlaganjem dodatnih kapacitet ali z drugimi sredstvi skrajšati časa izvedbe določene aktivnosti. Če bi npr. še nadalje večali kapacitete, bi stroški neprestano naraščali, čas izvedbe pa bi ostal isti.

Analogno časom trajanja imamo tudi ustrezne **normalne** in **vsiljene** stroške aktivnosti (C_n , C_u).

b) Odrejanje normalnega in vsiljenega časa trajanja

V splošnem velja, da je za vsako aktivnost mogoče določiti njen normalni in vsiljeni čas trajanja (t_n , t_u) in ana-

logno tem tudi stroške. Za ilustracijo se bomo poslužili enostavnega primera (tabela 1; slika 2). Predpostavimo, da je ena od aktivnosti odstranjevanje humusne plasti. Čas, ki je potreben za to delo, je 72 strojnih ur buldozerja A. Obstaja pa tudi možnost, da se najame še buldozer B. Najemnina buldozerja A je 100 N din na uro plus 10% za delo v drugi izmeni; plus 20% za delo v tretji izmeni; najemnina buldozerja B stane pa 350 N din na uro, ne glede na to ali delo v eni ali v treh izmenah. Delovni dan strojnika ne more biti daljši od 8 ur. Normalno trajanje aktivnosti je torej:

$$t_n = \frac{72}{8} = 9 \text{ dni}$$

V vsiljeni varianti, to je pri delu dveh buldozerjev, navedena aktivnost ne more biti izvršena prej kot v 2 dneh (t_u). To pomeni, da bi buldozer A delal npr. 2 dni po tri izmene, buldozer B pa samo en dan v treh izmenah.

V tabeli 1 je prikazanih 8 logičnih variant, za katere je interesantno določiti stroške. Na osnovi dobljenih stroškov (tabela 1) smo izdelali krivuljo na sliki 2, ki kaže odvisnost stroškov od časa trajanja aktivnosti. Ta odvisnost se

lahko poenostavi v obliko ravne črte. Na osnovi te poenostavitve je možno izračunati normalni prirast stroškov na enoto časa C:

$$C = \frac{C_u - C_n}{t_u - t_n}$$

Tak izračun bi bil potreben za visoko aktivnost v mreži, kajti na osnovi prirastkov na enoto se določajo aktivnosti, ki jih je najekonomičneje skrajšati.

c) Zasnova metode PERT - stroški

Ena največkrat uporabljenih metod za analizo stroškov je metoda PERT - stroški. Slovi na naslednjih načelih:

1. Krajšati aktivnosti, ki leže na kritični poti, dokler se ne pojavi nova kritična pot.

2. Če je mogoče skrajšati čas trajanja več aktivnostim, izbrati tisto, ki ima najmanjši prirast stroškov C; tako bodo stroški teh aktivnosti optimalni.

3. V mrežnih diagramih, ki imajo več kritičnih poti, je potrebno skrajšati vse poti vzporedno za isti čas.

4. Proces skrajševanja se lahko nadaljuje, dokler ne dosežemo želenega roka oziroma, dokler ena od kritičnih poti ni stavljen samo iz aktivnosti z vsiljenimi časi trajanja (t_u). od tu dalje ne moremo s skrajševanjem več naprej, ampak je potrebno spremeniti tehnološki postopek v osnovi in sestaviti drugo mrežo.

Seveda, kolikor dobljeni rok v MD ustreza želenemu, krajšanje sploh ni potrebno. V končni fazi je potrebno pristeti direktnim stroškom še indirektnim (penali in splošni stroški). Seštevek vseh treh krivulj nam da skupne stroške. Kot vidimo iz slike 3, obstaja nek minimum stroškov C_{min} , kateremu ustreza optimalni čas izvedbe objekta T_{opt} . V splošnem pa lahko nastanejo take trije primeri:

1. Normalno trajanje projekta (t_n): direktni stroški projekta so minimalni, niso pa minimalni skupni stroški. Ta primer ustreza danes najpogostejšemu načinu gradnje.

2. Optimalno trajanje projekta (T_{opt}): direktni in indirektni stroški so v seštevek

Del težajnikov tesarjev iz Gracianca. Potrebno bo še mnogo truda, da bodo postali res dobri tesarski mojstri

minimalni. V celoti je to ekonomsko najugodnejši način gradnje, ni pa vedno izvedljiv.

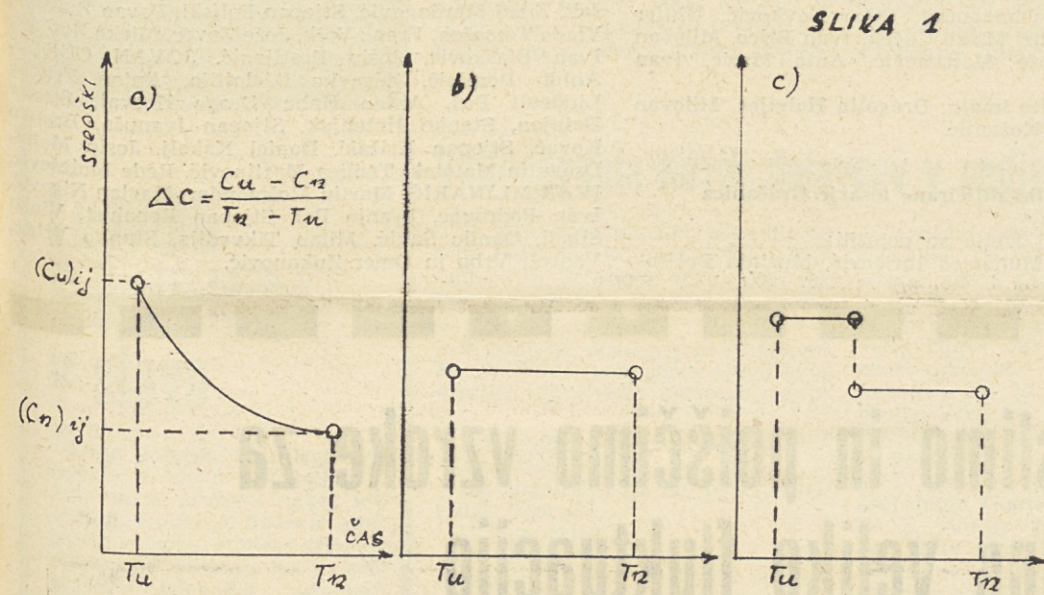
3. Minimalno trajanje projekta (t_{min}): To je najkrajše možno trajanje izvedbe. Zahteva angažiranje največjih kapacitet in povzroča največje stroške. K temu načinu izvedbe smemo težiti le, če je ekonomičnost gradnje podrejena pomena.

Obstajajo, kot smo že omenili, še razni skrajšani postopki analize stroškov. V bistvu je jedro problema v tem, katere aktivnosti lahko zamenjamo pri analizi stroškov, da bi delo poenostavili. Po tem načelu lahko upoštevamo le aktivnosti na kritični in subkritični poti in le za njih zasledujemo gibanje stroškov

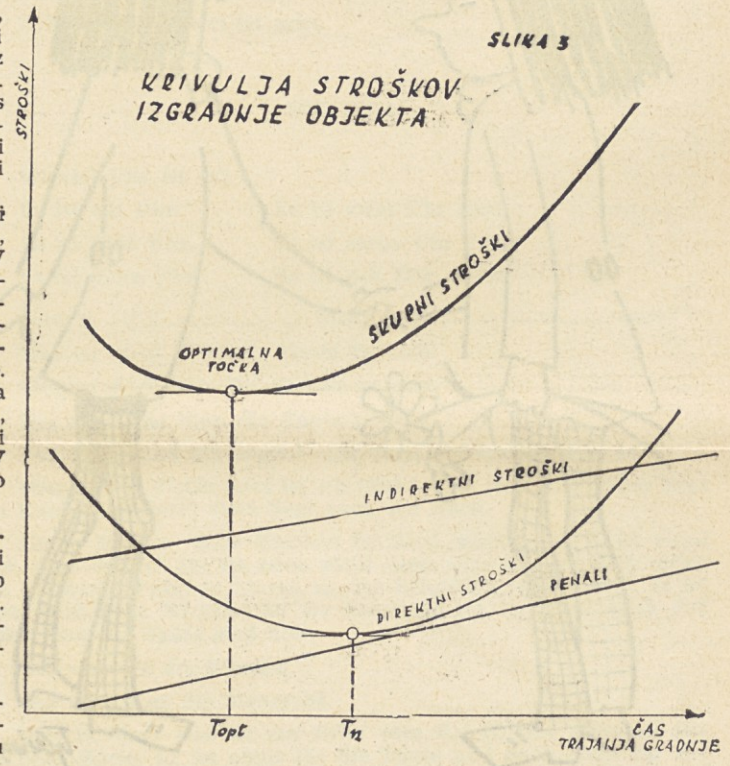
v odvisnosti od časa. Teh aktivnosti je od 20 do 40%. Lahko pa to delo skrajšamo še dalje. In sicer lahko upoštevamo le tiste aktivnosti na kritični in subkritični poti, ki jih bomo dejansko krajšali. Vendar zadnji način zahteva že precejšnje izkušnje v analizi stroškov, kajti gotovi moramo biti, da bo izbrana aktivnost resnično imela najkrajši prirastek stroškov na enoto. Eksakten preračun pa je mogoč le ob sodelovanju velikih računskih kapacitet.

Analiza stroškov nam lahko služi kot:

- a) metoda financiranja izgradnje,
- b) metoda predhodne kalkulacije,
- c) osnova za ponudbo na licitacijah.

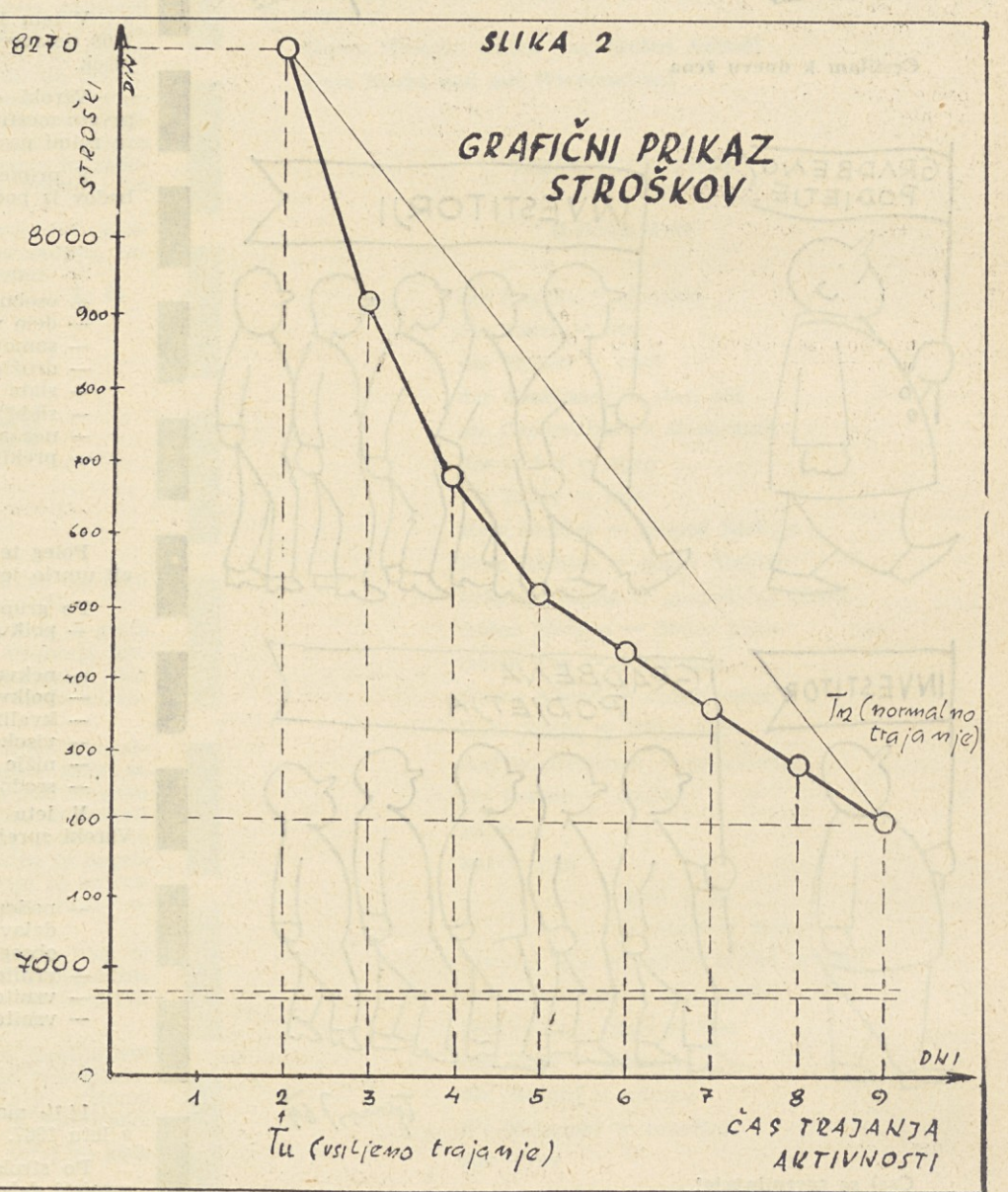
SLIKA 1

SLIKA 3

KRIVULJA STROŠKOV IZGRADNJE OBJEKTA

STROŠKI ZA ODRIV HUMUSA ZA RAZNE VARIANTE TRAJANJA AKTIVNOSTI									
TABELA 1									
VARIANTA	BULDOZER	IZMENA	ŠTEVILO DELOV. DNI	TRAJANJE AKTIVNOSTI (DNI)	STROŠKI V DIN			NAJEMNINA DIN/DAY	SKUPNO TRAJANJE AKTIVNOSTI (DNI)
					I. IZMENA	II. IZMENA	III. IZMENA		
1	A	1	9	9	7200				9
2	A	1	8	8	6400				8
	A	2	1			880			8
3	A	1	7	7	5600				7
	A	2	2			1260			7
4	A	1	6	6	4800				6
	A	2	3			2640			6
5	A	1	5	5	4000				5
	A	2	4			3520			5
6	A	1	4	4	3200				4
	A	2	4			3520			4
	A	3	1				960		4
7	A	1	3	3	2400				3
	A	2	3			2640			3
	A	3	3				2880		3
8	A	1	2	2	1600				2
	A	2	2			1760			2
	A	3	2				1920		2
	B	1	1		800				2
	B	2	1			880		350	2
	B	3	1				960		2

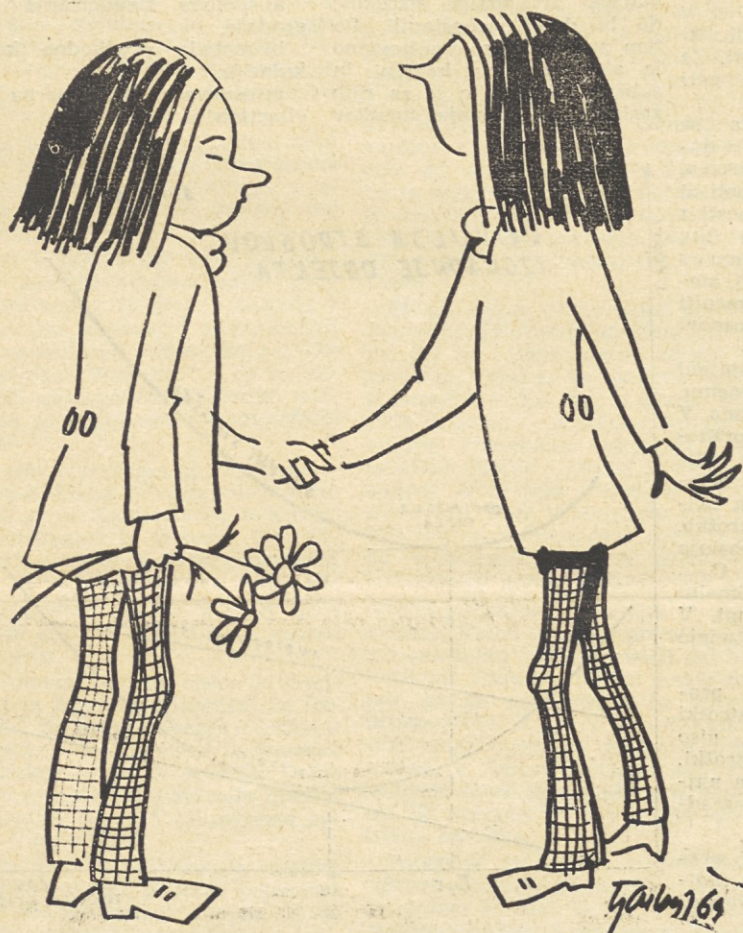

SLIKA 2

GRAFIČNI PRIKAZ STROŠKOV

To je skakalnica. Jaz bi pa rad tisto videl, po kateri naše cene skačejo in nikdar ni še nobena padla

Cestitam k dnevu žena

Casi se spreminjajo!

Učni uspeh tečajnikov

Objavljamo rezultate učnega uspeha tečajnikov, ki so se v letošnjem letu izobraževali v centru za izobraževanje. Z velikimi črkami so vpisani kandidati, ki so tečaj ali šolo končali z odličnim uspehom.

Tečaj za pomožne delovodje in skupinovodje

Karlo Beti — Ljubljana, Edvard Bališ — Ravne, Stefan Cipot — Ljubljana, Janez Cigula — Maribor, Vebija Cerić — Maribor, Zarko Culibrk — Jesenice, Franc Duh — OGP, Franc Gomboc — Ravne, Đuro Hrženjak — OGP, Safet Hrvanović — Jesenice, Anton Jan — Jesenice, Stanko Kostanjevec — Maribor, Mirko Kemperle — Jesenice, Josip Kalan — Zalog, Emil Lovenjak — Ravne, Ivan Luknjak — Maribor, Peter Magdič — Ljubljana, Franc Marko — Maribor, Zvonko Novak — Maribor, Alojz Plemelj — Jesenice, Stefan Petrovič — Celje, Marko Sokolović — Jesenice, Pavel Stanič — Škofja Loka, Franc Strašelj — Celje, Vincenc Šrol — Ljubljana, Stanko Štuhec — Maribor, Martin Travnika — Maribor, Ludvik Rudolf — Ravne, Dušan Vasiš — Ljubljana, Aleksander Vodopivec — Ljubljana, Janez Tili — Maribor, Albert Vešligaj — Celje, Stefan Vinčec — Koper.

Tečaj za kvalificirane tesarje v Celju

Teoretični del izpita za kvalificirane zidarje in tesarje so dne 12. 3. 1969 in 13. 3. 1969 napravili kandidati:

Serif Avdić, Mustafa Bašić, Franc Flis, Ibrahim Hasić, Ismet Jahić, Milorad Jovanović, Ivan Krnjak, Gabrijel Lipič, Ferdinand Otorepec, Josip Rihtarec, Džemal Softić, Djordja Stančević, Mladen Branković, Zečir Suka

Tečaj za polkvalificirane zidarje in tesarje Celje

Teoretični del izpitov so napravili kandidati: Bego Džinović, Tomo Horvat, Franjo Huzjak, Dragan Jovčić, Andrej Kališnik, Ibrahim Karadžić, Alojz Karneža, Džafer Kazaferović, Muja Kazaferović, Karlo Lulik, Zdravko Milojević, Rudika Oreč, Slavko Oreč, Mirko Otomanček, Petar Savković, Džafer Zukić, Savo Dumuz, Mirko Čuček, Ivan Brico, Milovan Dragomirović, Jože Majcenović, Anto Marić, Ivan Meško.

Popravne izpite imajo: Dragotin Hohnjec, Milovan Duranović, Suljo Kožanjić.

Tečaj za polkvalificirane tesarje Gračanica

Teoretični del izpita so položili: Avdo Mušić, Muhamed Ibricević, Mustafa Bečiro-

vić, Zaim Nuhanović, Osman Šerbedžić, Hasan Hadžić, Himzo Alibegović, Agan Alić, Muhamed Alić, Osman Alić, Latif Alić, Ramiz Nurkić, Ismet Nurkić, Osman Karić, Vejsil Bešić, Ramiz Alić, Mustafa Hadžić, MUHAMED HADŽIĆ, Mehmed Ibricević, Alija Hadžić, Džemal Alić, Rešid Husejinović, Smajil Smajić, RAMIZ DIZDAREVIĆ, Hamid Halilović, Ramiz Džafić, Ibrahim Džafić, Ibrahim Hadžić, Abdurahman Mar-marac, Ibrahim Smajić.

Izpit za kvalificirane tesarje in železokrivce Ljubljana — Interna kvalifikacija

Jaroslav Hevčuk, Dušan Juvanović, Ivan Kerovec, Drago Kljunić, Ivo Petrošić, Dušan Sušak, Mladen Vranješ, Imbro Zorman, Latif Zulić, Drago Simonić. Popravne izpite imajo: Anton Nabernik, Ivan Trunk, Maksimir Zadro.

Verificirana spričevala (kvalifikacija)

Stjepan Novak, Stjepan Čizmešija, Albin Jamnik, Ivan Latjman, Franjo Novak, Edo Pongrac, Anton Pijanec, Peter Podgorelec, Josip Senčar, Franjo Zad-ravec, Ivan Zorčec. Popravni izpit ima Drago Oreški.

Tečaj za GD dvigala so uspešno končali

Ivan Jazbec, Josip Safarić, Nenad Radivojac, Hus-nija Brković, Janez Sluga, Blaško Batinić, Stefan La-mut, Janez Marinić, Franc Hoznec — vsi iz Celja, ter Avdija Šabić iz Zaloga in Ivan Stanič z Raven na Koroškem.

Tečaj za inštruktorje vajencev je uspešno knčal Franjo Kalšan iz GV Ljubljana.

Vajenci: II. razred vajeniške šole, oziroma I. letnik so uspešno končali vajenci:

Stjepan Ciglar, Marjan Domitrović, Stanislav Do-večer, Ivan Fleten, Stjepan Goričanec, Nedeljko Grgić, Avgust Horvat, Jože Koprivnik, Imre Kurcinak, Stje-pan Kos, Djuro Ličanin, Miljenko Logožar, Franc Mer-šak, Zijad Merdanović, Stjepan Poljski, Pavao Rušman, Vlado Tomašek, Franc Volk, Jože Zavec, Mirko Zvikart, Ivan Blašković, Josip Bestijanić, JOVAN CUKUT, Anton Dominić, Zdravko Dželajlija, Anton Frišić, Ljudevit Fuš, Anton Hanc, Drago Horvat, Slavko Habijan, Stanko Hrženjak, Stjepan Ivanuša, Branko Kovač, Stjepan Križaić, Daniel Kokalj, Josip Matoš, Dragutin Matotek, Tomica Martinović, Rade Malešević, IVAN MLINARIĆ, Martin Mošmondor, Marjan Nigović, Ivan Podravac, Franjo Pal, Stjepan Repalust, Vinko Šiladi, Danilo Šakić, Milan Tikvedija, Stanko Vrbec, Vencelj Vrba in Omer Zukanović.

Razmislimo in poiščimo vzroke za še vedno veliko fluktuacijo

V letu 1968 je odšlo iz naše delovne organizacije 1208 delavcev, torej je odstotek fluktuacije še vedno visok.

Vzroki odhoda iz podjetja so zelo različni. Na prvem mestu so odhodi zaradi osebnih dohodkov, takoj za njimi pa odhodi zaradi zaposlitve v tujini.

V primerjavi z letom 1967 in 1968 so vzroki od-hodov iz podjetja naslednji:

	1967	1968
— osebni dohodki	23	39
— delo v inozemstvu	4,2	14
— samovoljna prekinitve dela	31	13
— družinske in stan. razmere	6,6	12
— slabi pogoji dela	8,8	9
— slabi odnosi	8,7	3,9
— neznani vzroki	1,6	1,5
— prekinitve v poskusni dobi	16,1	7,6

Skupaj: 100 100

Poleg tega je odšlo v JLA 117 delavcev, upokojilo ali umrlo je 65 delavcev.

Po grupah strokovnosti oziroma po kvalifikacijah	1967	1968
— polkvalificirani	199	141
— nekvalificirani	537	564
— polkvalificirani	199	141
— kvalificirani	400	346
— visoko kvalificirani	36	37
— nižje strokovni	5	5
— srednje strokovni	19	16

V letu 1968 smo sprejeli skupaj 1078 delavcev. Vzroki sprejema so bili naslednji:

	1968	1967
— nadomestilo odišlih delavcev in povečanje obsega dela	878	1085
— vrnitev iz JLA	78	67
— vrnitev iz šole	63	88
— vrnitev iz inozemstva	59	17

1078 1257

14% manj delavcev smo sprejeli v letu 1968 kot v letu 1967.

Po strokovnosti oziroma po kvalifikacijah so bili sprejeti delavci takole razporejeni:

	1968	1967
— nekvalificirani	558	725
— polkvalificirani	209	194
— kvalificirani	258	288
— visoko kvalificirani	12	24
— nižje strokovni	7	3
— srednje strokovni	24	17
— višje strokovni	3	1
— visoko strokovni	7	5

1078 1257

Nekaj manj nekvalificiranih delavcev smo sprejeli v letu 1968 kot v letu 1967 in nekaj več polkvalificiranih, medtem ko smo kvalificiranih delavcev sprejeli v primerjavi letih relativno enako število.

Primerjava med delavci, ki so v letu 1968 prišli in odšli, po kvalifikacijski strukturi je naslednje:

	Prišli	Odšli
	1968	1968
— nekvalificirani	558	537
— polkvalificirani	209	199
— kvalificirani	258	400
— visoko kvalificirani	12	36
— nižje strokovni	7	5
— srednje strokovni	24	19
— višje strokovni	3	2
— visoko strokovni	7	10

1078 1208

V letu 1968 smo sprejeli več nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev kot jih je odšlo, in sprejeli smo manj kvalificiranih kot jih je odšlo.

Po narodnosti smo sprejeli naslednje delavce:

	1968	1967
— Slovenci	276	308
— Hrvati	275	349
— Srbi	194	227
— neopredeljeni	309	316
— Albanci	15	50
— drugi	9	7

1078 1257

Struktura narodnosti sprejetih delavcev je rela-tivno v obeh primerjanih letih skoraj enaka.

Fluktuacija za leto 1968 znaša po skupnih podatkih 29,4%, medtem ko je v letu 1967 znašala 30,6% in 33,0% v letu 1966.

Kdo ima v podjetju največ vpliva

Nedavno smo v nekaterih enotah podjetja izvedli malo raziskavo o tem, koliko imajo posamezniki ali skupine vpliva na razna dogajanja v podjetju oziroma v enoti. V poštvo smo vzeli naslednje skupine: NK + PK delavci, VK + KV delavci, delovodje, sektorski vodje, šefi enot, strokovne službe, člani DS in sindikat. Razen tega smo raziskali tudi ne samo, koliko imajo vpliva, temveč koliko so te skupine kontrolirane v enoti ali podjetju.

Rezultati raziskave, ki jih prikazujemo na grafikonu, so naslednji. Iz objavljenega grafikona je razvidno, da ima največ vpliva, moči oziroma avtoritete šef enote, takoj za njim pa sektorski vodje, nekoliko manj strokovne službe in delovodje. Najmanj vpliva na dogajanje v podjetju oziroma enoti imajo delavci te ali one kvalifikacije, pri tem pa, kot je razvidno iz grafikona, so izmed vseh najbolj kontrolirani. Sindikat nima veliko vpliva na dogajanje v podjetju in tudi ni veliko kontroliran. Člani DS in UO pa so glede distribucije moči nekje v sredini

Ludviku Gabrijelčiču v slovo

Dragi Ludvik, težko je pisati besede v slovo prijatelju, s katerim si preživel nekaj let svojega življenja. Spoznal sem ga ob začetku gradnje termoelektrarne Šoštanj, ko je kot glavni delovodja uspešno opravljal svoje naloge.

Potem sem ga še večkrat srečal v Kopru in vedno sva rada pokramljala o tem in onem. Ves čas, odkar sva se spoznala, se Ludvik ni veliko spremenil, niti po značaju, niti zunanji podobi. Bil je razgledan, razumen in dober človek, v življenjskih zadevah pa celo preskromen.

Rodil se je 27. 6. 1905 v Plavah ob Soči. V času prve svetovne vojne je skozi njegovo rojstno vas potekala znana šoška fronta in tako je mladi Ludvik že v rani mladosti okusil vse gorje vojne.

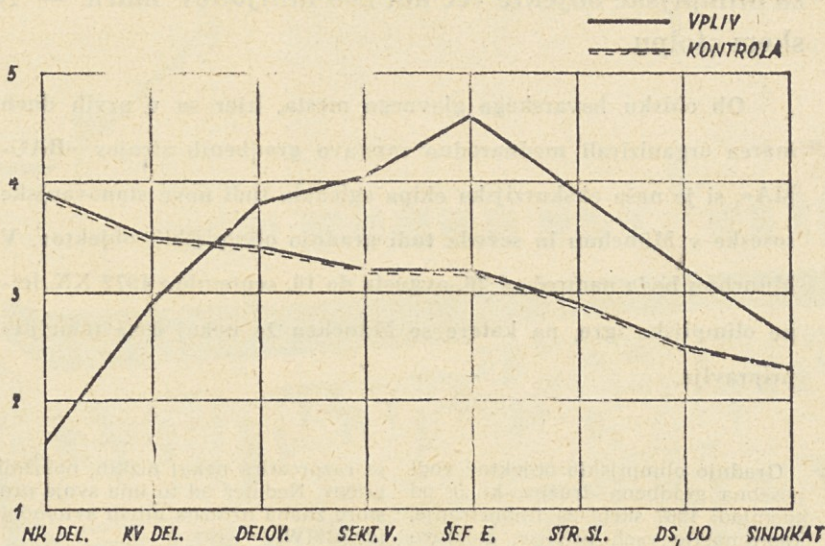
Iz njegove rodbine izhajajo številni gradbinci in zato ni nič čudnega, če si je tudi on izbral ta poklic. Kot delovodja je »prerajal« številna gradbišča, dokler ni leta 1956 pristal v enoti Koper. Pod njegovim nadzorstvom so zrasli številni objekti, ki so še danes ponos Gradisa.

Velik je tvoj delež pri obnovi naše domovine. Na gradbiščih v Šoštanju, Zenici, Krškem in Kopru. Tvoje ime ne bo utonilo v pozabo. Pri delu je bil dosleden in včasih celo prestrog. V kolektivu so te imeli radi, kajti neprenehoma si iskal nove poti, nakazoval perspektive ter se boril za humane odnose med ljudmi. Kot revolucionar si bil predan stvari socializma in ostal zvest do zadnjega dne.

Ni ti bilo dano, da bi dolgo užival zaslužen pokoj, kajti smrt te je mnogo prerano iztrgala iz naše sredine. Dragi Ludvik, hvala ti za tvoje prijateljstvo, hvala za veliko delo, ki si ga vseskozi nesebično izvrševal.

Lojze Cepuš

KOLIKO POSAMEZNE SKUPINE IZVAJAJO VPLIV IN KOLIKO SO KONTROLIRANE

med vodilnim in delavci. Kaj lahko rečemo in zaključimo iz tega grafičnega prikaza? Predvsem to, da bi morale posamezne skupine: delavci pa tudi samoupravni organi imeti več vpliva. Toda to ne mislimo tako, da bi bilo treba moč drugih zmanjšati. Nasprotno, treba bi jo bilo povečati, predvsem pa tistim, ki so na nizki ravni, tako da bi lahko bolj vplivali na izvajanje nalog v podjetju.

Iz teorije in prakse vemo, da morajo imeti vse skupine v delovni organizaciji primeren vpliv, če hočejo biti učinkovite. Z drugimi besedami, čim večja je skupna količina moči, tem večja je uspešnost enote ali podjetja.

Učinkovita organizacija, okarakterizirana z odnosi, ki so vzajemni in podpirajo napore vseh članov, je možna, če v organizaciji obstaja zaupanje in primerna raven medse-

bojnih stikov. Takšnega učinkovitega sistema ni mogoče razviti tam, kjer vodilni delavci ali samoupravni organi verujejo le v to, da se lahko poveča moč nekaterih skupin le na račun zmanjšanja vpliva drugih. Takšna domneva o fiksni moči povzroča konflikte v organizaciji in poskus nekaterih vodilnih delavcev, da bi uporabili birokratski način dela namesto sodelovanja.

Vodilni delavec v glavnem črpa svojo moč le iz skupine, to je, če ga člani skupine cenijo in obravnavajo njihovo delo. Zgolj pristanje na izvajanje moči s pozicije discipline ali položaja je kratkotrajno in neučinkovito.

Potrebno je, da tako vodilni kot proizvodni delavci, organi samoupravljanja in sindikat vzajemno sodelujejo pri reševanju problemov na podlagi znanja in ugotovitev strokovnih analiz ter znanosti.

Vključevanje novih delavcev v podjetje

Se malo in zima se bo poslovila od nas. Zaživela bodo gradbišča, zabrnili stroji in pridne roke naših delavcev bodo z novim elanom prijele za delo.

V podjetje prihajajo novi delavci. Po perspektivnem planu bomo letos sprejeli okrog 1180 delavcev, in sicer:

- 173 kvalificiranih in polkvalificiranih zidarjev,
- 333 kvalificiranih in polkvalificiranih tesarjev,
- 14 betonarjev,
- 16 železokrivcev,
- 38 upravljačev gradbenih strojev,
- 15 strojnikov za lahke stroje,
- 192 drugih poklicev,
- 399 nekvalificiranih delavcev.

Skupaj torej 1180 delavcev, ki se bodo prvič vključili v naš kolektiv. Od prvih vtisov novo sprejetega delavca je odvisno, kakšen bo njegov nadaljnji odnos do dela in kolektiva.

Pri sprejemanju novega delavca delamo največkrat osnovno napako, da ga ne poučimo o delu in o dogajanjih v podjetju, še posebno pa, da ga na delovnem mestu pustimo samostojno delati in mislimo, da se bo že kako »znašel«.

Dostikrat ob sprejemu premalo računamo na to, da je delavcu potrebno precej časa, da se vključi v novo okolje. Novega delavca moramo pristrčno sprejeti. Če ob vstopu mora čutiti, da ga sprejemamo za enakovrednega člana. Upoštevati moramo, da je vsaka sprememba okolja težka, pa naj bo to mlad ali starejši delavec. Posebno pri nas, ko so delavci zbrani z vseh vetrov. Med njimi so tudi delavci, ki so prej delali kmečka ali sorodna dela. Le ti morajo popolnoma spremeniti način svojega dela in življenja. Soočiti se morajo s popolnoma drugačnimi pogoji dela, novimi nalogami in nevarnostmi pri delu. Zato je potrebno novim delavcem posvetiti več pozornosti, jih uvajati v delo, kontrolirati in poučevati vse dotlej, dokler nismo prepričani, da poznajo svoje delo in nevarnosti delovnega mesta. Od časa do časa so z njimi potrebni osebni kontakti, kar bo pri njih ustvarilo zaupanje in zadovoljstvo ter pozitivno vplivalo na odnos do dela.

Uvajanje novih delavcev v podjetje je zelo pomembna zadeva, zato je ne kaže podcenjevati.

L. C.

Srečanje strojnikov in šoferjev GRADISA IN PRIMORJA

Sindikalni podružnici kovinskih obratov in SPO v Ljubljani sta pretekli mesec priredili sindikalni izlet za strojnike in šoferje. Tak predlog je bil sprožen že lani, da bi šli strojniki in šoferji na izlet pozimi, saj so le-ti skoraj vedno prikrajšani za to »sindikalno dobrotno«. Izlete prirejajo pač poleti, ko je gradbena sezona na višku in ti ljudje ne morejo pustiti strojev ter odpotovati.

Na eni izmed zadnjih sej pa je sindikalni odbor odobril predlog, da bi izlet vendarle organizirali. Res je težko izbrati kraj, kamor bi šli na izlet, saj so bili že vsepovsod. Izlet pa je treba speljati tako, da bi, vsaj kolikor le moč, ustregli tudi tistim pikrežem, ki vedno kaj pripomnijo, pa naj bo stvar še tako dobro izpeljana.

Vznikla je ideja, naj bi obiskali strojnike in šoferje podjetja Primorje v Ajdovščini. Rečeno — storjeno. Izlet smo povestili še s športnim srečanjem. Tekmovali so v kegljanju, namiznem tenisu in v streljanju. V

prvih dveh disciplinah so zmagali gostitelji, v streljanju pa mi.

Ob prihodu v Ajdovščino so goste pozdravili predstavniki Primorja tov. Repič, sindikalni funkcionarji ter stanovski tovariši — strojniki in šoferji Primorja.

Po tekmovalstvu so razglasili rezultate, nato pa je bilo kosilo. Začel se je pogovor, ki je vedno bolj živahno tekel ob dobri kapljici. Izmenjali smo številne izkušnje, strokovne misli, obravnavali prijetne in neprijetne doživljaje, nazadnje pa so načeli tudi poslovno skrivnost — plače.

V zelo prijetnem vzdušju, kjer ni manjkalo petja, je teklo popoldne. Torej so tudi pevci in ne le pivci, kot menijo nekateri pikreži.

Slovo je bilo pristrčno Gostiteljem »Primorcem« se iskreno zahvaljujemo za gostoljubnost ter jih vabimo na ponovno srečanje v Ljubljano.

Poslovno združenje se torej že kaže tudi v taki obliki.

Ludvik Snajder

Učimo se nemščino

LEHRSTÜCK ZWEI

Die zweite Frage: Wer ist das?

Die Familie:

Der Großvater, die Großmutter,

Der Vater, die Mutter,

Der Onkel, die Tante,

Die Kinder.

Wer ist das? Das ist der Vater, das ist die Mutter.

Ist das der Großvater? Das ist nicht der Großvater, sondern die Großmutter. Das ist der Onkel. Das ist die Tante.

Das ist eine Familie. Der Vater ist Herr Richter, die Mutter ist Frau Richter.

Wer ist das? Das ist Fräulein Maria.

Guten Morgen, Herr Richter!

Guten Tag, Tante!

Guten Abend, Frau Richter!

Gute Nacht, Maria!

Auf Wiedersehen, Onkel!

Der Morgen, der Tag, der Abend, die Nacht, das Wiedersehen.

Der Vater ist eine Person (die Person).

Der Großvater und der Onkel sind zwei (2) Personen.

Die Mutter, die Großmutter und die Tante sind drei (3) Personen.

Das sind zusammen sechs (6) Personen.

1 2 3 4 5 6

Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs.

Sechs Personen und sechs Personen sind zusammen (12) zwölf Personen.

Die Familie Richter hat zwölf Personen.

7 8 9 10 11 12

Sieben, acht, neun, zehn, elf, zwölf.

Drei und drei ist sechs.

Zehn weniger zwei ist acht.

DIE UHR

Wieviel Uhr ist es?

Es ist ein Uhr.

Es ist zwei Uhr fünf.

Es ist fünf Uhr.

Es ist sechs Uhr zehn.

Es ist neun Uhr.

Es ist ach Uhr zwölf.

dort — hier — dort

Wer ist hier? Fräulein Maria ist hier.

Wer ist dort? Der Briefträger ist dort.

Der Onkel ist hier, die Tante ist dort.

Der Vater und die Mutter sind hier, die Kinder sind dort.

Hier ist ein Tisch. Dort ist ein Stuhl. Was liegt hier? Hier liegt ein Buch. Und dort? Dort liegt auch ein Buch.

Guten Morgen, Herr Richter! Ist Karl hier? Nein, er ist nicht hier. Und Maria? Sie ist auch nicht hier. »Er« das ist Karl. »Sie« das ist Maria. Fräulein Maria, ist der Briefträger hier? Nein, er ist dort. Und Frau Richter, ist sie hier? Ja, sie ist hier. Auch der Onkel und die Tante sind hier.

Das »ist« ist die Einzahl.

Das »sind« ist die Mehrzahl.

Was ist das? Das ist ein Brief (der Brief). Der Brief ist für Fräulein Maria. Er ist nicht für die Tante und auch nicht für die Großmutter.

Guten Morgen! Guten Tag! Guten Abend!

Gute Nacht und auf Wiedersehen!

LEHRSTÜCK ZWEI

(Lekcija dve)

die Familie = družina

der Vater = oče

die Mutter = mati

der Großvater = stari oče

die Großmutter = stara mati

der Onkel = stric

die Tante = teta

Herr Richter = gospod Richter

Frau Richter = gospa Richter

Fräulein Maria = gospodična Maria

Guten Morgen = dobro jutro

Guten Tag = dober dan

Guten Abend = dober večer

Gute Nacht = lahko noč

Auf Wiedersehen = nasvidenje

die Person = oseba

ist = je

hat = ima

sind = so

weniger = manj

Wieviel Uhr ist es? = koliko je ura?

der Briefträger = pismonoša

hier = tu dort = tam

der Brief = pismo

die Einzahl = ednina

die Mehrzahl = množina

für = za

Dvojine v nemščini ni!

»GRADISOV VESTNIK« ★ Stran 7

Pravice naših delavce v tujini

Nedavno je izšel zakon o ratifikaciji sporazuma med SFR Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo o socialnem zavarovanju in sporazum o zavarovanju za brezposelnost.

V zvezi s tem sta zveza sindikatov Jugoslavije in zveza nemških sindikatov sklenili, da se bosta z vsemi silami trudili, da se bodo ti sporazumi dosledno izvajali.

Zato zveza sindikatov Jugoslavije meni, da je v interesu jugoslovanskih delavcev, zaposlenih v Zvezni republici Nemčiji, da se včlanijo v zvezo nemških sindikatov.

Zveza nemških sindikatov DGB in njeni strokovni sindikati bodo v tem primeru nudili vse tiste pravice in ugodnosti, ki jih nudijo vsem svojim članom, kar med drugim pomeni:

— seznanili bodo delavce s pravicami in dolžnostmi ter z vsemi vprašanji življenjskih in delovnih pogojev;

— brezplačno zastopali delavca v primeru spora ter mu pomagali pri uresničevanju pravic iz delovnega razmerja in socialnega zavarovanja;

— nudili materialno pomoč v primeru štrajka kakor tudi ob drugih priložnostih, ob katerih DGB nudi svojim članom materialno pomoč;

— omogočili uporabo storitev različnih specializiranih sindikalnih agencij, kot na primer agencije za rekreacijo in organiziranje letnih dopustov, avtomobilskega kluba »Evropa« itd.;

— nudili še druge vrste pomoči, ki jih nudijo vsem svojim članom, s čimer se lahko seznanite pri vseh vodstvih zveze nemških sindikatov in strokovnih sindikatov, ki so v njej včlanjeni.

Zveza sindikatov Jugoslavije je prepričana, da se z včlanjenjem v zvezo nemških sindikatov solidariziramo z naporji svojih nemških tovarišev za ohranitev pravic, ki so jih pridobili z dolgoletnim sindikalnim bojem in da si pribore še nove, ki jih boste uživali tudi vi, dokler živite in delate v Zvezni republici Nemčiji.

Da bi naši delavci uživali tudi tiste članske pravice, ki izhajajo iz dolžine članstva v zvezi nemških sindikatov, bo DGB priznala staž, ki ga imajo že v zvezi sindikatov Jugoslavije, če se včlanijo v enega izmed njenih strokovnih sindikatov najpozneje tri mesece po prihodu v Zvezno republiko Nemčijo.

Potrnila o dolžini članstva v zvezi sindikatov Jugoslavije se lahko dobe na posebnih dvojezičnih obrazcih pri občinskem sindikalnem svetu tiste občine, v kateri je bil delavec nazadnje zaposlen v Jugoslaviji.

Za olimpiado globoko v žep

Bavarsko glavno mesto bo leta 1972 prireditelj 20. letnih olimpijskih iger — Samo za olimpijske objekte več kot 800 milijonov mark — Na 290 m visokem olimpijskem stolpu

Ob obisku bavarskega glavnega mesta, kjer so v prvih dneh marca organizirali mednarodno razstavo gradbenih strojev »BAU-MA«, si je naša ekskurzijska ekipa ogledala tudi nove stanovanjske soseske v Münchnu in seveda tudi gradnjo olimpijskih objektov. V Münchnu bodo namreč od 26. avgusta do 10. septembra 1972 XX. letne olimpijske igre, na katere se München že nekaj časa temeljito pripravlja.

Gradnjo olimpijskih objektov vodi posebna gradbena družba, ki že od spomladi 1967 skrbi za financiranje, koordinacijo vseh priprav, izdelavo načrtov, gradbena dela in druge naloge. Podjetje SAP je poskrbelo, da so nam pristojni organi v Münchnu pokazali marsikaj, kar je v zvezi z 20. letnimi olimpijskimi igrami, zlasti z gradnjo objektov.

Nemci so — to je znano — bogat narod, kljub temu pa so časopisi že večkrat poudarili, da bo za olimpiado treba seči precej globoko v žep. Samo olimpijski objekti, pri čemer niso štete druge investicije za olimpiado, kot npr. gradnja cest, nadvozov, podvozov, podzemne železnice in podobno, bodo po sedanjih računih veljali okrog 820 milijonov mark, torej približno 250 milijard starih dinarjev! Vsekakor je to tudi za bogato Nemčijo precej krepak zalogaj.

Olimpijski objekti bodo zrasli v soseski Oberwiesefeld, ki leži dobrih 5 km (po zračni črti) od središča mesta. To je razmeroma travnat in še nezazidan predel mesta, na katerem

se razprostira nekaj nizkih, položnih gričev. Nedaleč od tu ima svoje prostore znana tovarna hitrih avtomobilov BMW.

V direkciji podjetja, ki pripravlja vse, kar je v zvezi z olimpiado, so nas ljubeznivo sprejeli. Tu smo videli več maket, načrtov, fotografij in drugih zanimivih dokumentov. Med našim obiskom so bili v direkciji novinarji bavarske TV, ki so pripravljali posebno oddajo za prihodnjo olimpiado.

Že v kratkem bodo začeli tu graditi več ogromnih objektov, med drugim stadion za 90.000 gledalcev, pokrito športno dvorano za 12.000 ljudi, plavalni stadion za 8000 gledalcev in dirkališčno stezo za 10.000 oseb. Kot zanimivost naj omenimo, da bo možno v primeru slabega vremena nad večino objektov, ki so odkriti, potegniti raztegljivo streho, tako da bo večina gledalcev in tekmovalcev, kljub dežju, lahko nemoteno spremljala borbe oziroma tekmovala. Pri izdelavi načrtov je sodelovalo okrog 100 nemških arhitektov, prvo nagrado pa je dobil arhitekt Günter Behnisch s štirimi svobodnimi arhitekti — vsi iz Stuttgarta. Kot konzultanti so sodelovali nekateri znani strokovnjaki iz Švice, Francije, Nizozemske, Finske in Anglije. Priznati pa je treba, da učinkujejo bodoči olimpijski objekti res nenavadno, lepo so vraščeni v prirodno okolje, saj je skoraj polovica tribune velikega stadiona pravzaprav le del pobočja enega izmed gričev. V neki strokovni reviji piše, da učinkuje arhitektura teh objektov lahkotno, vedro in mladostno. In verjetno, da trditve ni neosnovana.

Zelo izvirna je tudi rešitev olimpijskega naselja, v katerem bo med igrami prostora za 12.000 športnikov, trenerjev, maserjev, zdravnikov, spremljevalcev in drugih oseb. Naselje je nekakšna »stanovanjska gmota« s tremi izrazitimi kraki. Tu ni nikakršne simetrije ali togega reda, marveč se visoki objekti lepo prepletajo z nizkimi. V ozadju so 10-etažni bloki, potem pa je gradnja vedno nižja (2 do 3-etažni objekti) in

prav spredaj so pritlične hiše in atriji. Povsod je dovolj teras, balkonov in lož, že laik vidi, kaj je hotel arhitekt; vsako stanovanje, vsak prostor naj dobi čim več svetlobe in sonca, čim lepši pogled na okolico. V naselju bodo usposobili tudi objekte za visoko športno šolo, vrh tega pa še orjaško stolpnico (22 etaž) s tlorisom 40 x 20 m, v kateri bo med olimpiado tiskovni center. Po olimpiadi bodo olimpijsko naselje kaj hitro spremenili v stanovanjsko sosesko. Nedvomno bo reflektantov za stanovanja v teh lepih objektih dovolj, saj tudi München tare stanovanjska stiska. Letno usposobijo v mestu več kot 10.000 novih stanovanj, kar je pa še vedno premalo. München se namreč zelo hitro širi, računajo, da je letni prirastek od 30.000 do 40.000 prebivalcev.

Seveda nikomur ni bilo žal za 2 marki, ki jih je moral vsak plačati za ogled olimpijskega stolpa. To je res edinstven objekt, visok 290 m, torej le 10 m manj kot Eifflov stolp v Parizu. Ko smo našega vodnika — domačina iz Münchna — vprašali, zakaj niso naredili nekoliko višjega stolpa kot je Eifflov v Parizu, je odgovoril, da zato, da ne bi užalili de Gaulle. Sploh smo imeli večkrat občutek, ko smo se pogovarjali z nemškimi vodniki, da so Francozi Nemcem kar precejšen trn v peti.

Olimpijski stolp so začeli graditi 1. januarja 1965, predali pa so ga v uporabo 22. februarja 1968. Ob tleh ima stolp premer 40 m, sicer pa je v njem 40.000 ton betona in železa. Koliko je to, si lahko predstavljamo s ponazoritvijo, da bi ves beton in železo, ki so ga uporabili za stolp, komaj natovarili v 1900 velikih železniških tovornih vagonih.

V stolpu so številne naprave za bavarsko televizijo, posebnost pa je vrtljiva restavracija z 213 sedeži. Restavracija je približno 190 m visoko, vrti se pa komaj opazno, tako da se v 70 minutah zavrti za 360 stopinj (le zakaj niso mogli tako urediti, da bi se zavrtela enkrat okrog svoje osi v 60 minutah?). Povedali so nam, da je z restavracije ob lepem vremenu čudovit razgled, prav do Alp in še dlje. Mi smo, žal, imeli nekoliko megleno obzorje, ki ga sonce ni moglo prodreti. V restavracijo, ki ima dve nadstropji, vodita dve dvigali, vsako lahko sprejme po 30 oseb. Dvigali sta precej hitri, saj pri hitrosti 6 m v sekundi marsikoga že neprijetno stisne pri zelodecu. Seveda so morali za ta orjaški stolp, ki je največji v Srednji Evropi, usposobiti tudi dovolj trdne temelje: v njih je 12.500 ton betona in 600 ton železa, torej dovolj, da bo stolp stal trdno in kljuboval najhujšim viharjem ali potresnim sunkom.

Nemško tržišče je zahtevno

Sem in tja po satelitskih naseljih v okolici Münchna — V Nemčiji gradijo hitro — Povsod več kot dovolj moderne mehanizacije

V Münchnu smo si tudi na hitro ogledali gradnjo nekaterih satelitskih naselij. München, ki šteje danes okrog 1.200.000 prebivalcev, se vsako leto pomnoži za 30.000 do 40.000 novih prebivalcev, bržkone pa še več. Zato morajo vsako leto usposobiti veliko novih stanovanj. Lani so jih sezidali več kot 10.000 (tj. več kot cela Slovenija skupaj, v družbenem in zasebnem sektorju), seveda pa je to še vedno premalo za velike potrebe.

Nova naselja so različno urejena in opremljena — od nekoliko skromnejših do zelo luksuznih. Cena kvadratnega metra stanovanjske površine se giblje od 800 do 1300 mark za kvadratni meter, seveda pa so v zelo razkošnih in individualnih hišah cene lahko še višje. Torej, vidimo, da so pri nas stanovanja še vedno poceni, saj velja npr. veliko štirisobno stanovanje v ZRN s 100 kvadr. metri stanovanjske površine nekoliko od 30 do 40 milijonov S din. lahko pa še več. Ni pretirano, če rečemo, da so v ZRN cene stanovanj vsaj za 100 odstotkov višje kot pri nas. Seveda je treba ob tem upoštevati vse druge momente, med drugim osebne dohodeke in nacionalni dohodek pri nas in pa v Nemčiji.

V ZRN gradijo zelo hitro. Tisti, ki ne gradi hitro, se bo moral kaj kmalu sprijazniti z gospodarskim položajem. Hitrost ali čas je namreč v tem svetu ekonomska kategorija, saj tisti, ki gradi hitro, tudi naglo obrača denar. Na vseh gradbiščih kar mrgoli moderne mehanizacije, lahko bi rekli da imajo tu raje kak stroj odveč kot premalo. Mehanizacija po eni strani nadomešča dokaj drago delov-

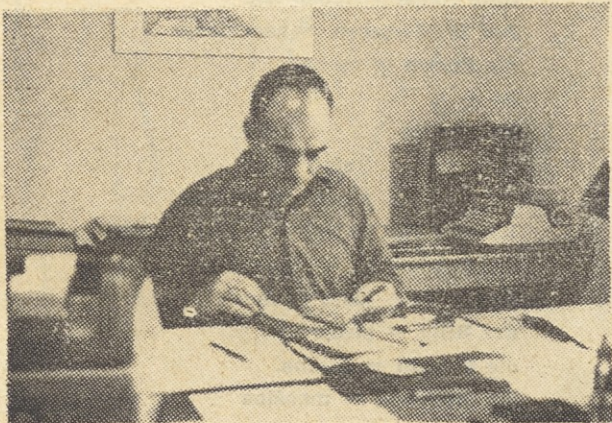
no silo, vrh tega pa dobro izkoriščena mehanizacija omogoča optimalno produktivnost in dobre ekonomske rezultate. Podjetja so precej specializirana, opazili smo tudi, da uporabljajo dosti prefabriciranih elementov in razne montažne sisteme. Vse elemente in ves material dovažajo na gradbišča specializirana podjetja. V ZRN npr. nikomur ni na misel ne pride, da bi na gradbišču izkoriščal gramoz, ki ga je v izkopnih jamah več kot dovolj. To v ZRN tudi ni dovoljeno, marveč dobi vsak graditelj na gradbišče vedno dovolj opranega in sortirane materiala. Takšna delitev dela pa seveda terja od graditeljev zelo dobro pripravo dela in koordinacijo.

V ZRN je na licitacijah najboljša referenca dokaz, da podjetje zna graditi hitro in solidno. Zanimivo je, da se tudi v ZRN investitorji ne odločajo za najcenejšega ponudnika (tako kot marsikje pri nas!), ker pač ne zaupajo v solidnost izrazito nizke ponudbe oz. firme. Na tem zahtevnem tržišču je dobro razvita tudi nadzorna služba — od finančne do varnosti pri delu. Gorje podjetju, ki npr. ne bi takoj počistilo ulice, ki so

jo pomazali gradbeni stroji — takoj ima na glavi inšpekcijo. Tudi tisti, ki hočejo graditi ponoči in s tem moti prebivalce, mora takšno delo prijaviti in seveda krepko plačati, da dobi dovoljenje za nočno delo. Seveda so dobro organizirani tudi sindikati, nihče ne more dosti slepomišliti s plačami, saj imajo sindikati nad temi zadevami dober pregled.

Investitorji so v ZRN dobri plačniki, vsekakor ne poznajo takšnih zamud kot pri nas. Plačujejo pa po točno določenih normativih (npr. pri visokih stavbah za vsako etažo posebej) in sploh ne poznajo predlaganja situacij kot pri nas. Noben problem ni dobiti v ZRN najboljše gradbene stroje, ki jih izdelujejo v tej deželi več kot dovolj. Proizvajalci gradbene mehanizacije prodajajo svoje stroje tudi pod ugodnimi kreditnimi pogoji. Nadomestni deli in servisi sploh niso problem — že na telefonski poziv lahko dobiš v najkrajšem roku rezervni del oziroma ti servisi okvaro takoj popravijo.

In še nekaj je zanimivo za to razvito deželo: v pisarnah sedi bore malo ljudi. Na sto ljudi, ki delajo v proizvodnji, torej na gradbiščih, sedi za pisalnimi mizami res malo ljudi — največ trije ali štirje. Seveda je ta pojav treba povezati tudi s celotnim gospodarskim sistemom, ki je znatno manj birokratiziran ali vsaj manj »administratorski« kot je pri nas. Po drugi strani pa tudi drži, da mora vsak v ZRN, ko je delo, tudi pošteno delati in nihče ni plačan za »filozofiranje«.

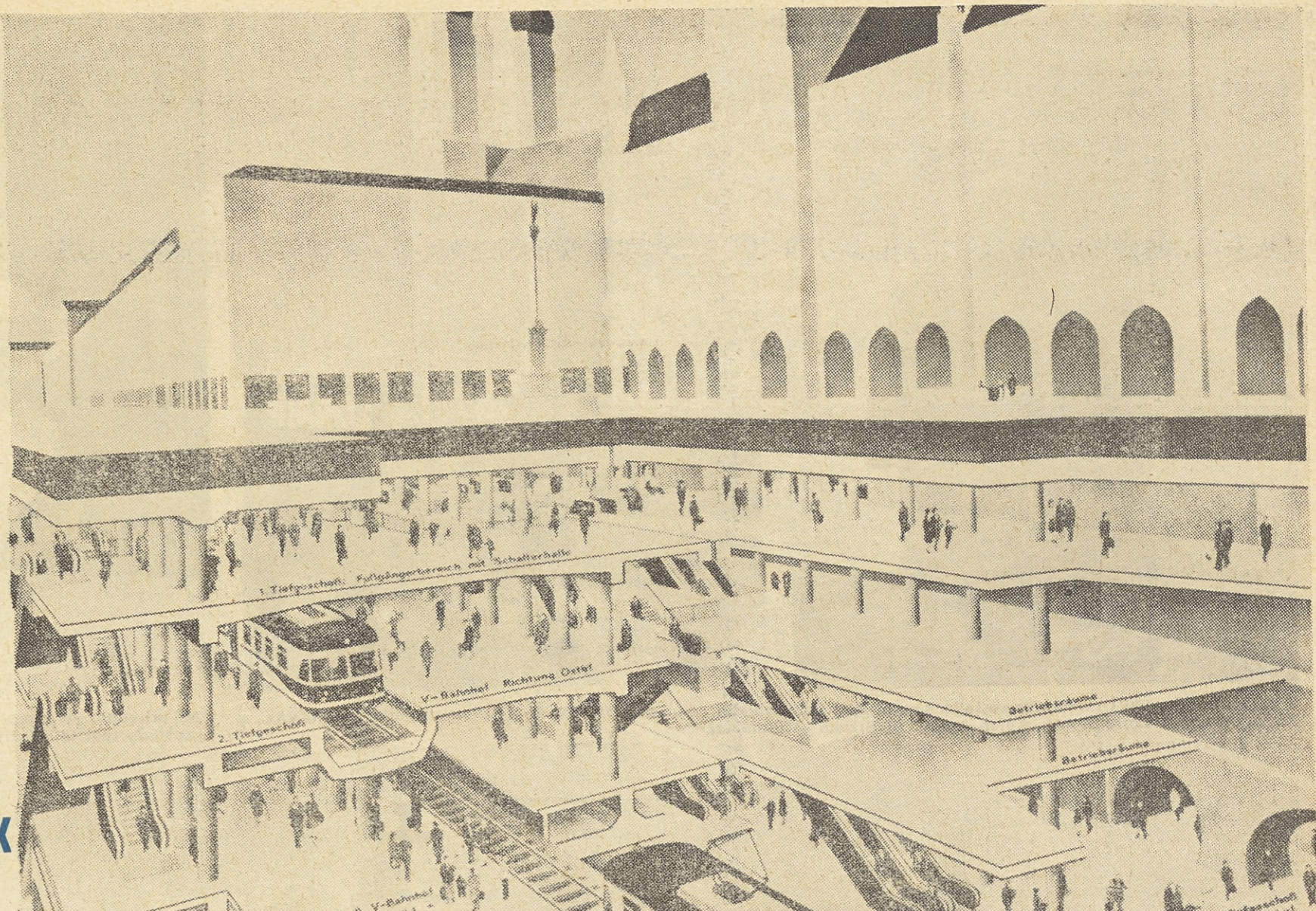

Miloš Pleterski pri obračunavanju akordov in kuhar Martin Segula

Heninger Hochhaus v Frankfurtu

Maketa podzemne železnice v Münchnu. Do olimpiade bodo zgradili 22 km dolgo progo pod zemljo

S »krtom« po 25 metrov dnevno

V Münchnu smo si ogledali tudi gradbišče podzemeljske železnice — Do olimpiade leta 1972 bodo zgradili 22 km prog pod zemljo

V Münchnu že tretje leto gradijo podzemeljsko železnico, ki naj čim bolj razbremeni cestni promet v središču, saj strokovnjaki računajo, da bo čez 15 ali 20 let München dosegel sedanje ameriške »normative«, tj. po en avto na dve osebi. Že danes je v konicah središče Münchna pravecni prometni kaos, čeprav imajo v mestu okrog 600 semaforjev.

Ogled gradbišča podzemne železnice, ki smo si jo ogledali v petek popoldne, je bil za vse moč zanimiv. Železnico gradijo v globinah od 18 do 32 metrov. Inženir, ki je vodil »Gradisovo« ekskurzijo po gradbišču, je večkrat poudaril, da se morajo graditelji boriti s tremi velikimi ovirami: pesek, voda in obstoječi promet. In res smo večkrat videli, da ves München praktično počiva na ves München povsod je pa tudi dovolj vode-podtalnice. Vrh tega pa gradnja železnice pod zemljo močno ovira cestni promet na zemlji, saj so skoraj vse ceste razkopane, povsod je polno velikih jaskov, mehanizacij, bagrov, žerjavov, gradbenega materiala in podobno.

Izvedeli smo, da bodo letos usposobili okrog 16 km podzemne železnice, pred olimpijado (1972) pa mora imeti München že 22 km podzemskih prog. Pri gradnji uporabljajo veliko napravo, tako imenovanega »krt«, ki je težak 120 ton. To je moderen ameriški stroj, ki je veljal 2.8 milijona nemških mark, torej ne dosti manj kot milijardo starih dinarjev.

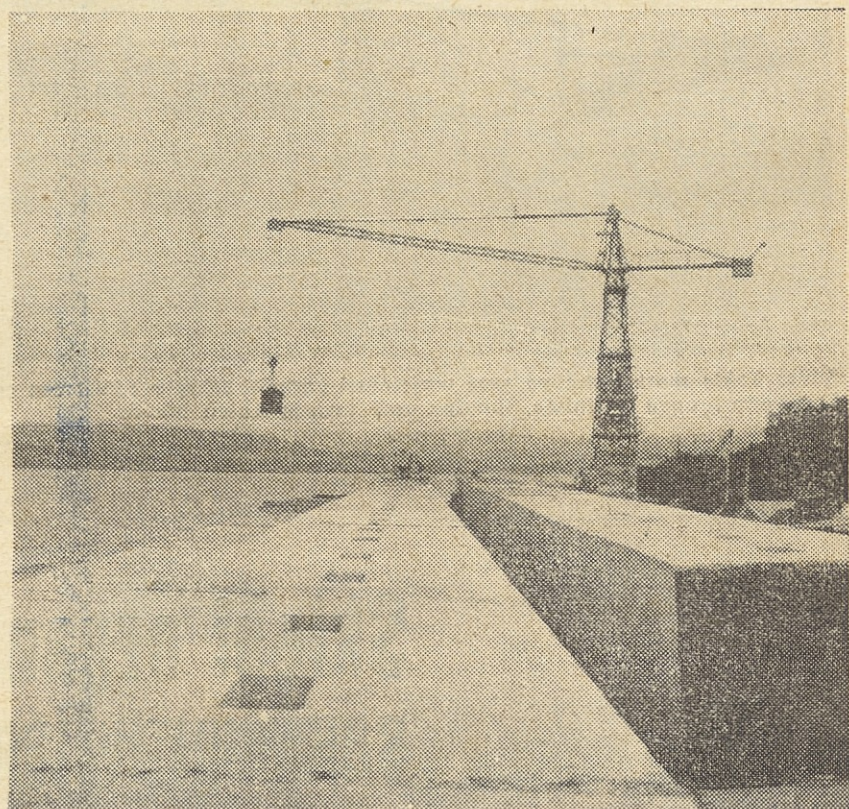
Nemški inženir, ki nas je vodil, je povedal, da so jim tudi Rusi ponudili podobno napravo, vendar je bila sovjetska štirikrat dražja (!), čeprav rok pri Američanih 8 mesecev, v SZ poldrugo leto. No, čeprav je treba ta podatek vzeti z rahlo rezervno, pa bo bržkone le res, da je ameriški »krt« ne samo cenejši, marveč tudi kvalitetnejši. Slišali smo, da s to napravo lahko v dveh izmenah (24-urno delo) izkopljejo do 25 m rova, čeprav sem v brošuri dobil podatek, da so največ izkopali do 17 m v 24 urah. Vsekakor pa je tudi daljina 17 metrov spoštovanja vredna.

Orjaški »krt« je v bistvu nekakšen vijak oziroma kolo, ki se počasi zarija v zemljo in jo meče na transporterje, le-ti pa jo odvažajo proti jaskom. »Krt« ima 6,72 m široko čelo, dolg pa je 5,50 m. Orjaško jekleno kolo z 8 rezili poganjajo Rolls-Royceovi motorji (6 zvezdastih motorjev). Kolo se zavrti do sedemkrat v minuti. Naprej pa ga potiska 24 preš, ki zmorejo pritisk do 3000 ton. Takoj za »krtom« že betonirajo rov, seveda s prefabriciranimi betonskimi elemen-

ti. Razumljivo so betonski elementi dokaj debeli (okrog 70 cm), vrh tega pa je treba rove še temeljito zatesniti. Na več mestih smo opazili vodo, ki vdira v rove. Sicer pa si lahko samo mislimo, koliko znanja in truda terja to zahtevno gradbeno delo, če povemo, da je strop rova komaj dva metra pod rečnim dnom reke Isar (podzemna železnica gre namreč na krajšem odseku tudi pod reko Isar, ki teče skozi München).

Potem ko smo si ogledali precejšen del enega izmed teh velikih gradbišč, smo se tudi popeljali z železnico, ki že poskusno obratuje na krajšem odseku. Podzemna železnica je izredno široka (širina vagona 2,90 m), kompozicija šestih vagonov pa bo dolga 111,45 m. Tako bodo lahko v šestvagnosko kompozicijo spravili od 1000 do 1200 potnikov. Seveda teče železnica mirno in zelo hitro, poprečna hitrost je preračunana na 80 km/h, skrajna zmogljivost pa je 120 km/h. Celoten sistem urejajo avtomatske naprave, tako da ne bodo potrebovali niti sprevodnikov niti postajnega osebja. Elektronske naprave ustavljajo vlak, dolg 111,45 m, skoraj na milimeter natančno, zato so tudi peroni na postajah dolgi le 120 metrov. Rov za enotirno progo ima premer 5,50 m, tako da bo v vsakem rovu le enosmerni promet.

In za konec še stroški: povedali so nam, da velja kilometer rova okrog 23 milijonov mark, tj. približno 7,5 milijarde Sdin.

Peti navez za luko Koper

Februarja je bila podpisana pogodba za gradnjo 175 metrov dolgega obalnega naveza št. V za Luko-Koper. To je podaljšek obstoječih navezov, ki jih je Gradis zgradil v prejšnjih letih. Prejšnji so bili grajeni po sistemu betonskih blokov, ta navez pa bo iz jeklenih zagatnic, ki bodo zabiti kot široki valji, premera ca. 20 metrov, in zasuti s kamnitim materialom. Prek teh valjev bodo zgrajeni v vzdolžni smeri železobetonski nosilci za žerjavno progo in plošča. Tudi globel za tem navezom bo zasuta in površina asfaltirana. V drugi fazi bodo tu zgrajena skladišča ločne izvedbe, taka kot sta dve že zgrajeni po projektih Gradisovega biroja. Zgrajenih bo pet takih skladišč skupne dolžine 200 metrov in širine 50 metrov. Pogodba za ta skladišča še ni podpisana, pač pa so že naročeni projekti.

Vrednost naveza št. V je milijardo 285 milijonov starih dinarjev. Za pa odpade velik del te vsote na dobavo 2300 ton zagatnic iz Zahodne Nemčije, kar s prevozom in carino zopet znaša 500 milijonov Sdin, zabijanje, sortiranje, pomožne naprave itd. znašajo 282 milijonov Sdin, poler, asfaltiranje okolice, katodna zaščita in stroški projekta (projektant dipl. inž. Gnus) znašajo 53 milijonov Sdin, dobava z dovozom in vgraditvijo zasipnega kamnitega materiala in tampona v skupni količini 61.000 m³ in 5300 m³ podvodnega izkopa znaša skupno 260 milijonov Sdin. Tako, da ostane za čista gradbena dela s preddeli le 190 milijonov Sdin in je v tej vsoti zajetih 1700 m³ betona, 180 ton armature, 2800 m² opažev ter razni odri. Za ta dela je po ponudbenem elaboratu predvidenih 98.000 norma ur.

Rok dovršitve je 240 dni.

V pogodbi je tudi predvidena premija, če bi navez zgradili prej, ker so za luko zimski meseci obdobja največjega prometa.

Zagatnice in posebno za ta dela naročeno zabijalo iz ZR Nemčije bodo na gradbišču sredi marca, ostala pripravljalna dela pa še tečejo.

Tak sistem graditve naveza bomo v Jugoslaviji prvič uporabili.

Uprava Luke Bar se je pri projektantu že zanimala za ta sistem graditve ter zato obstajajo možnosti, da bi Gradis taka dela prevzel tudi v Baru.

Inž. Janez Gričar

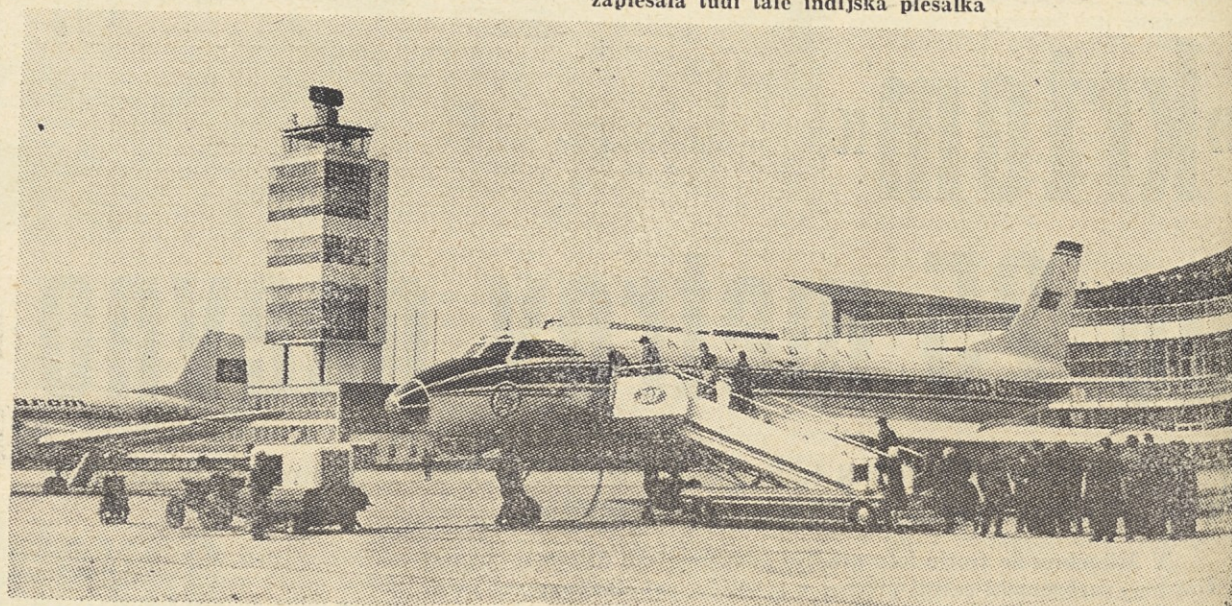
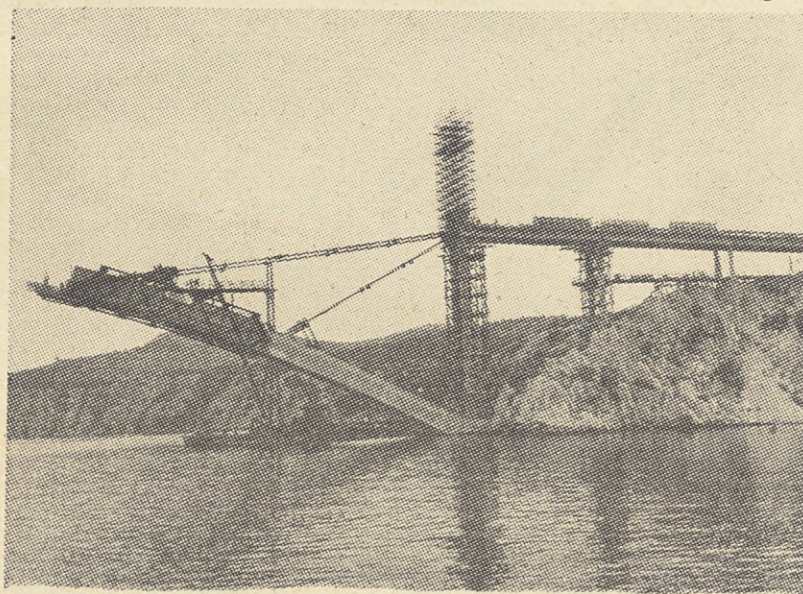
In takole so si nekateri člani strokovne ekskurzije ogledali televizijski stolp

V predzadnji številki Gradisovega vestnika smo pisali o avto-dvigalih znamke LORAIN. In tole so strojniki LORAINA: Pavle Peternelj, Lojze Kobal, Anton Lesjak in Stanko Stumberger

Na prireditvi ob proslavi dneva žena v centrali podjetja je zaplesala tudi tale indijska plesalka

Levo: Takle most bomo po vsej verjetnosti zgradili letos v Libiji čez enega izmed zalivov pri Benghaziju. — Desno: Na beograjskem letališču ob odhodu naših delavcev v Pakistan, kjer bomo odprli novo gradbišče. Skupino vodi tovariš Anten Martinšek

Sklepi organov samoupravljanja

DS podjetja

SKLEPI

XXVI. seje delavskega sveta podjetja, ki je bila dne 24. februarja v Ljubljani

1. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni.
2. Poročilo overovatelja zapisnika se vzame na znanje.
3. Poročilo predsednika upravnega odbora podjetja se vzame na znanje.
4. Odobri se obračun stroškov sanacije na temeljih rezervoarjev v Rafineriji Bosanski Brod v višini 249.779,54 din iz rezervnega sklada podjetja.
5. Delavski svet podjetja potrdi zaključni račun podjetja za poslovno leto 1968 z naslednjim bilančnim stanjem na dan 31. 12. 1968.

AKTIVA:

I. Osnovna sredstva	din
1. Sedanja vrednost osnovnih sredstev	37.656.171,00
2. Sedanja vrednost sredstev skupne porabe	8.836.401,90
3. Sedanja vrednost stanovanj	13.390.250,55
II. Druge oblike sredstev	
4. Denarna sredstva pri banki in blagajni	19.555.427,95
5. Kupci in druge terjatve	55.163.098,17
6. Zaloge materiala in drob. inventarja	22.271.434,65
7. Zaloge trgovskega blaga	545,20
8. Zaloge nedokončane proizvodnje	10.305.301,18
9. Zaloge gotovih proizvodov	2.760.522,10
10. Druga aktiva	72.006.297,74
skupaj:	241.945.449,81

PASIVA

I. Viri stalnih sredstev	din
1. Poslovni sklad	77.772.501,55
2. Sklad skupne porabe	13.944.216,75
3. Sklad stanovanjskih hlis	10.448.907,45
4. Rezervni sklad	4.669.872,58
II. Drugi viri sredstev	
5. Krediti pri banki	26.007.768,90
6. Dobavitelji in druge obveznosti	26.718.364,63
7. Druga pasiva	82.383.817,53
skupaj:	214.945.449,34

6. Odobri se razdelitev dohodka v višini 72.725.139,95 din in sicer:

	din
za osebne dohodke	62.138.343,65
za rezervni sklad podjetja (obvezni del)	1.094.116,55
za skupne rezerve	
gospodarskih organizacij	492.679,75
za poslovni sklad podjetja	8.820.000,00
za prispevek Skopju	180.000,00
skupaj:	72.725.139,95

7. Ostanek sredstev za izplačilo osebnih dohodkov se lahko črpa le v višini pritoka sredstev iz odprtih terjatev po posameznih enotah.

8. Odobrijo se reprezentančni stroški za leto 1968 v višini 73.992,55 din.

9. Odobrijo se stroški reklame in propagande podjetja za leto 1968 v višini 244.277,00 dinarjev.

10. Potrdi se razdelitev udeležbe poslovnega sklada po dejavnostih na dan 1. 1. 1969 glasom »Glasnika SDK« št. 33/68 in sicer:

Dejavnost	Poslovni sklad skupaj	Od tega	
		za osnovna sredstva	za obratna sredstva
gradbena	65.453.337,65	39.163.794,25	26.289.543,40
vozni park	9.776.003,50	9.021.345,40	754.658,10
DUR	132.213,25	32.002,70	100.210,55
počitniški domovi	2.410.947,55	2.113.247,45	297.700,10
skupaj	77.772.501,95	50.330.389,80	27.442.112,15

11. Delavski svet podjetja sprejme in potrdi Pravilnik o strokovni izobrazbi delavcev, ki delajo tehnično dokumentacijo ali vodijo dela na investicijskih objektih, kakor je bil predložen na DS podjetja dne 14. 5. 1968 s spremembo 16. člena, ki bo usklajen s spremembo republiškega zakona in se glasi:

»V primeru, ko ima podjetje, ki izvaja gradbena dela na posebno zahtevnih objektih, navedenih v 14. členu tega pravilnika, izdelan elaborat priprave in organizacije poteka dela, lahko izvajajo ta dela poleg v prvem odstavku navedenih oseb, tudi osebe s srednjo in višjo šolsko izobrazbo, ki imajo na podobnih objektih najmanj 10 let operativne prakse. Elaborat priprave in organizacije poteka dela mora izdelati in potrditi pooblaščen oseba iz prvega odstavka 14. člena tega pravilnika, ki pa mora biti v rednem delovnem razmerju s podjetjem. V takšnih primerih se izda na osnovi 13. člena tega pravilnika pooblastilo.

Delavci, ki so se specializirali za posamezna dela, ali so dokazali izredno znanje in sposobnost, lahko dobijo za to specializacijo po položenem izpitu in predpisano prakso iz 11. člena tega pravilnika »posebno pooblastilo«.

12. Na predlog komisije za investicije in na podlagi popisa, ki ga je izdelala posebna komisija, se potrdi razhod rezervnih delov težke mehanizacije in avtomobilov v znesku 218.895,95 din, ki se nanaša na že opisane stroje in transportna sredstva.

Overovatelja, Predsednik DS podjetja:
ing. Ignac Brenčič Janez Kuštrin
Janko Košir l. r.

SKLEPI

XXV. seje delavskega sveta podjetja, ki je bila dne 18. februarja 1969 v Ljubljani

1. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni.
2. Poročilo overovatelja zapisnika se vzame na znanje.
3. Delavski svet podjetja potrdi inventuro za leto 1968 in sprejme sklep, da se

a) iz osnovnih sredstev podjetja izknjižijo inventurni primanjkljaji v osnovni vrednosti

za osnovno dejavnost	din
s tem, da se za neodpisano vrednost bremeni rezervni sklad	5.256,35
	495,15

b) inventurni primanjkljaji pri materialu in drobnem inventarju, ki znašajo:

	din
pri osnovni dejavnosti	104.933,30
pri delavskih menzah	1.075,75
pri delavskih domovih	8,05
pri počitniških domovih	3.230,05
skupaj	109.247,75

izknjižijo v breme izrednih stroškov:

pri osnovni dejavnosti	104.400,10
pri delavskih menzah	1.075,75
pri delavskih domovih	8,05
pri počitniških domovih	3.230,05
v breme odgovornih oseb:	
pri osnovni dejavnosti	533,20

c) inventurni presežki pri materialu in drobnem inventarju, ki znašajo:

	din
pri osnovni dejavnosti	70.571,25
pri delavskih menzah	134,20
pri delavskih domovih	95,25
pri počitniških domovih	43,95
skupaj	70.844,65

izknjižijo v dobro drugih dohodkov.

4. Delavski svet potrdi odpis neizterljivih terjatev pri osnovni dejavnosti v znesku 23.136,80 din.

5. Na podlagi poročila komisije za popis terjatev in obveznosti se sprejme sklep, da se na dvomljive in sporne terjatve preknjiži pri osnovni dejavnosti znesek 9.105,00 din.

6. Potrdi se predračun centra za izobraževanje za leto 1969 v skupnem znesku 1.682.495,00 din. Upoštevati je treba vse pripombe razporeditve skupnih sredstev za posamezne namene, kakor je bilo predloženo na delavskem svetu.

7. Poročilo glavnega direktorja o angažiranosti podjetja pri investicijskih delih doma in v tujini, se vzame na znanje.

Predsednik DS podjetja:

Janez Kuštrin